

OPBOUW

WEEKBLAD TOT OPBOUW VAN HET GEREFORMEERDE LEVEN

uitgave van de gereformeerde persvereniging „opbouw”

Job

VII

Geef ons heden ons dagelijks brood

Job en Asaf hebben elkaar goed kunnen begrijpen. Psalm 73 zou dan ook te noemen zijn de korte hoofdsom van het boek Job.

U weet, in die psalm heeft Asaf het te kwaad met de voorspoed der goddelozen. Zij hebben vaak geen broodsgebrek. Leven hun weeldeleven. Maar hoe staat het soms met Gods kinderen? Zij leven soms in kommervolle omstandigheden. Want hoe gaat dat? Je kunt op allerlei manieren aan brood en aan geld, aan werk en aan mooie dingen komen. Er zijn ook vele verboden wegen en middelen voor. Maar een kind van God klopt het hart in de keel als hij er alleen maar aan denkt! Zich zó te moeten verzekeren van zijn dagelijks werk en brood en inkomen! Hem staan niet alle wegen open. Hij gaat ook met zijn broodwinning langs het smalle pad en door de enge poort. Dan wordt het wel eens geen vetpot. Hoe ruim hebben zij het, die het niet zo nauw nemen! Daar kon Asaf jaloers op worden. Hebt u er nooit last van? En hij is eigenlijk een grote mond gaan opzetten tegen de HERE: of dat nu niet anders kon? En het ene woord haalde het andere uit... totdat hij in Gods heiligdom inging!

Is godsdienst opium voor het volk?

Als je nu een communist psalm 73 voorleest, dan begint hij bij dit vers smadelijk te lachen. Tot aan dit vers beviel hem de taal van Asaf wel. Opstandige taal. Een grote mond tegen Gods beleid. Een oproerige kreet tegen de weelde der onderdrukkers. Een schreeuw om billijke goederenverdeling en sociale gerechtigheid!

Maar als dan Asaf die onverwachte wending maakt naar Gods heiligdom, dan geeft de communist „niet thuis”, dan smaalt hij: daar gaat Asafs rode strijdkreet, de doofpot in van Gods heiligdom. Gesmoord in de watten van de christelijke dogmatiek. Gesust met een zoethouwertje voor de eeuwigheid. Aardse nooddrift wordt gesublimeerd in geestelijke nooddrift.

Hoor Asaf straks maar eens, als hij uit Gods heiligdom uitkomt! Je herkent hem gewoon niet meer. Een tamme jongen geworden, een vrome kwezel. Hij slaat het oog omhoog en trekt zich niets meer aan van de nood op aarde om zich heen, hij prevelt alleen maar zoiets van: en daarna zult Gij mij in heerlijkheid opnemen en ik zal dan gedurig bij U zijn.

Heeft die communist geen gelijk, als hij voor de zoveelste keer de conclusie trekt: godsdienst is opium voor het volk?

Gods heiligdom ingaan

Laten we maar eens met Asaf meegaan, Gods heiligdom in. Zegt de HERE dan: al

Hoewel het volkomen zien van God tot de dag van Christus uitgesteld zal worden, zo zal nochtans terstond na de dood de nadere aanschouwing van God beginnen, waar de zielen van het lichaam verlost zijnde, de uitwendige dienst en andere tijdelijke behulpzelen niet meer nodig hebben. Maar Paulus handelt niet over de staat der doden, want de kennis daarvan is niet zeer nut tot godzaligheid.

Calvijn

wie hier binnengaat late elke broodvraag varen? Kijk dan eens goed om u heen in Gods heiligdom. Wat ziet u daar staan? Een tafel met brood.

Neen, het broodvraagstuk is niet te profaan om in Gods heiligdom gesteld te worden. En de broodbode niet te aards om hier te mogen doorklinken. En het broodsgebrek, zo nijpend voor miljoenen in de wereld, is niet te natuurlijk om hier te worden ingedragen. Juist hier en hier alleen komen alle opschuimende onrusten en onlusten tot rust. Want die tafel met brood in het heilige zegt me: God interesseert zich bijzonder voor ons dagelijks brood.

Maar er staat méér in het heilige: kandelaar en reukaltaar. En in die drie is heel ons christelijk leven gesymboliseerd.

Heilige driehoek

De kandelaar der kerk. Gij zijt het licht der wereld, heeft Jezus gezegd. Houdt dan de lampen brandende voor Gods aangezicht en in deze donkere wereld.

Het reukofferaltaar, plaats der algehele overgave aan de HERE: mijn bée met opgeheven handen, klimme voor Uw heilig aangezicht, als reukwerk voor U toegericht, als offers, die des avonds branden.

En dan die tafel met broden daarbij. In die driehoek is ons christelijk leven uitgetekend: kandelaar-broodtafel-altaar-desgebeds. Neem één van die drie weg en ons leven gaat ergens mank, groeit ergens scheef. Het gaat niet goed, als alles bij ons alleen maar om die broodtafel draait en we vergeten de kandelaar en passeren het altaar. Maar het gaat ook niet goed, als de kandelaar ons alles is, en met de broodtafel nemen we het niet zo nauw en we negeren het altaar des gebeds. En het gaat al evenmin goed, als we ons retireren van de kerkstrijd en van de broodworsteling op de religieuze zelfbevrediging bij het altaar.

Het hoort allemaal bij elkaar, het staat in een heilige driehoek voor Gods aangezicht.

Geen terugtrekken op de hemel

Als Asaf tenslotte zegt: ik zal dan gedurig bij U zijn, Gij hebt mijn rechterhand gevat en Gij zult mij leiden door Uw raad, en daarna zult Gij mij in heerlijkheid opnemen, — dan kunnen we inderdaad de indruk krijgen, dat hij uit aardse nood zich maar terugtrekt in zijn hemelverlangen.

Doch nieuwere en meer juiste vertalingen hebben: en Gij zult mij weer opnemen in ere! D.w.z. eerherstel hier en nu, in dit aards bestaan. Want we zijn nu eenmaal voor de aarde geschapen, wat dacht u? Een mens is niet voor de hemel geschapen. De HERE heeft van den beginne aan de mensenkinderen de aarde gegeven. En het brood uit de aarde. De hemel, dat is wat ons betreft een wachtkamer voor de zielen, die wachten op hun volkomen verlossing, samen met al de heiligen. En Asaf denkt hier zelfs niet aan de hemel. Hij denkt alleen aan de aarde. Maar noem hem daarom geen materialist. Want hoor nu wat hij belijdt:

Ik zal dan gedurig bij U zijn, — niet in de hemel, maar nu al op aarde, dagelijks. In al mijn noden, angst en pijn, — met mijn broodvraagstuk ook, met al die zorgen voor mijn gezondheid, werk, brood, inkomsten, toekomst, — ik zal gedurig bij U zijn.

Dat is de oplossing!

Gij hebt mijn rechterhand gevat. Die rechterhand, die we uit de mouw moeten steken. Waar de schrijver mee schrijft, de chauffeur mee stuurt, de tuinman mee wiedt, de dokter mee opereert, —

Gij hebt mijn rechterhand gevat!

Dat is de oplossing!

UIT DE INHOUD:

Job (VII)	C. P. P.
Doorgaande Reformatie (IV)	C. V.
De Christelijke Gereformeerden en wij (III)	H. J. J.
Niet „ex professo”	C. V.
De Kerk die het volk ten zegen is (V)	J. M.
Persschouw	C. V.
Van hier en ginds	
Ingezonden	
Kort verslag	
Kerknieuws	

Gij zult mij leiden door Uw raad, d.i. Gods onderwijzing. Als wij ons geen raad meer weten en er soms geen gat in zien: Gij zult mij leiden door Uw raad. Geef me een hart voor Uw raad, o Heer!

Dat geeft de oplossing!

En dan zult Gij mij weer opnemen in ere! Nu in dit leven, of eenmaal op de nieuwe aarde, maar toch in ons lichamelijk bestaan.

Ook Job in Gods heiligdom

Job heeft toch met dezelfde vragen geworsteld als Asaf. In plaats van brood is het zuchten gekomen (3 : 24). Zijn tranen zijn hem tot spijs, dag en nacht, daar zijn vrienden de ganse dag tot hem zeggen: Waar is nu uw God? Want Elifaz zegt het duidelijk genoeg: de goddeloze dwaalt rond om brood. En Zofar zegt: ze mogen het een tijdlang nog zo goed hebben, maar dan komt toch de keer, dan wordt de goddeloze de spijs tot addervenijs in hun binnenste.

Maar is daar nu alles mee gezegd? Betekent dat, dat alle mensen, die op een bepaalde plaats ter wereld honger lijden, goddelozen zijn, meer dan wij, met onze weldoervoede magen? Job accepteert die gevolgtrekking niet, want ze snijdt hem zelf in het vlees. Maar hij komt er toch ook niet uit. Totdat hij in Gods heiligdom inging!

Neen, een tempel was er toen nog niet, als in Asafs tijd.

Het heiligdom, waarin Job geleid wordt, is Gods wijde schepping. De wereld van Gods machtige werken.

Vandaag hebben we ook geen tempel meer. En ook de nieuwe aarde zal zonder tempel zijn. Onze situatie is dus de normale, die van Israël interimistische. De broodtafel, de kandelaar en het altaar staan nu in ons alledaagse leven, midden in Gods wijde wereld.

Zo ingeleid in Gods heiligdom heeft Job ook het broodvraagstuk leren zien in de geweldige entourage van Gods geducht vermogen!

Elihu, de man die Job het heiligdom ingeleid heeft, wijst Job daarop.

Het is God, Die het doet regenen op aarde. Maar het is niet zo simpel als het lijkt, want God is groot en wij begrijpen Hem niet. Wie begrijpt de opeenhoping der wolken, het dreunen van donderslagen, want hierdoor richt God de volken, geeft Hij spijs in overvloed (36 : 31).

Dat is één der merkwaardigste uitspraken van de bijbel over ons brood: God geeft spijs in overvloed, toch kan Hij daarmee de volken richten.

Wij redeneren onwillekeurig toch altijd weer als Jobs vrienden: overvloed is zegen, gebrek is vloek. Maar het gaat lang niet altijd op. Het is ook allemaal veel gecompliceerder, omdat we met GOD te doen hebben.

Als uit Gods wolken regen komt, dan kan

het nog een ramp worden, denk maar aan onze natte zomer en de rottende oogst. En al geeft Hij spijs in overvloed, het is nog niet gezegd dat er geen honger geleden wordt in bepaalde delen der wereld. Daar weten we vandaag van! En daarin is ook Gods gericht! Terwijl waar geen honger geleden wordt, verblinding en verharding kan komen over het weeldeleven.

„Geef ons heden ons dagelijks brood”. Met die bede gaan we maar Gods heiligdom binnen. Dan voelen we ons als een kind in een atoomcentrum. Het duizelt ons bijwijken.

Maar: Gij hebt mijn rechterhand gevat en zult mij leiden door Uw raad, en eenmaal weer in ere opnemen! Dat is met Job gebeurd, tenslotte. Dat mogen ook wij verwachten, op de nieuwe aarde, waar we niet werken zullen in het zweet van ons aangezicht, waar geen distelen meer groeien, geen Boze onkruid zaait tussen de tarwe, en waar alle vraagtekens, van Job en Asaf en van miljoenen in deze wereld zullen rechtgetrokken zijn tot uitroepetekens achter een jubelend Hallelujah!

C. P. Plooy.

Doorgaande Reformatie

IV

„Strijd” en „wapen”

We willen nu een derde richtlijn voor de worsteling om tot doorgaande reformatie te komen beschouwen.

Om die te leren kennen moeten we weer naar de brieven van Paulus aan de Korinthiërs luisteren.

Zoals reeds eerder werd gezegd heeft Paulus zeer veel moeite en verdriet van de Korinthiërs ondervonden. Er waren in de gemeente van Korinthe veel misstanden. Een van de ergste daarvan was, dat men Paulus daar niet als een volwaardig apostel beschouwde.

Paulus nam dat zeer hoog op.

Niet omdat hem dat persoonlijk raakte. Neen, de situatie ten aanzien van deze kwestie was zo: Het had de Here behaagd het evangelie, het heil, naar de Korinthiërs toe te dragen door de dienst van Paulus. Deze was om zo te zeggen de hand van de Heiland waarmee Hij zijn volk te Korinthe zocht en redde. Wie nu die hand wegsloeg vergreep zich daardoor direct aan Jezus Christus zelf. Dat beseftte Paulus ten volle. En daarom worstelt hij — zelfs zo, dat hij roemende onwijs wordt — om door de Korinthiërs als apostel erkend te worden. Het ging hem daarbij allerminst om zijn eer, maar alleen om hun zaligheid.

Hoe het nu precies is gegaan met deze worsteling van Paulus om de Korinthiërs weer op de goede plaats, weer tot het ware geloof te brengen, weten we niet. Paulus heeft vermoedelijk vier brieven naar de Korinthiërs geschreven. En in ieder geval stuurde hij Titus naar hen toe. Langzamerhand schijnt het met de gemeente als geheel toch weer goed gekomen te zijn. Alleen een kleine groep van hardnekkige lieden schijnt het verzet tegen Paulus te hebben volgehouden. En tegen hen blijft Paulus nu strijden. Speciaal in het laatste gedeelte van zijn tweede brief.

Zoals het meestal in dergelijke situaties gaat: de opposanten in Korinthe camouflerden de afkeer, de religieuze afkeer, welke ze tegen Paulus koesterden met allerlei, soms zelfs kinderachtige, kritiek op zijn optreden. Ze poogden van de onredelijke afkeer welke ze van Paulus hadden **achteraf** een redelijke verantwoording te geven door allerlei aanmerkingen te maken op zijn gedrag, zijn houding. Aanmerkingen, die door ieder welwillend mens onmiddellijk als onwaarachtig werden doorzien.

De korinthische tegenstanders van Paulus verwijten hem speciaal twee dingen.

Vooreerst dit: Paulus had beloofd naar Korinthe te zullen gaan. Maar toen puntje bij paaltje kwam was hij niet gekomen. Het was bij Paulus niet: uw ja zij ja en uw neen, neen. Neen, bij hem was het: ja, ja, neen, neen.

Bij een kritiek als deze voelt men onmiddellijk, dat de schoen ergens anders wringt dan men laat voorkomen. Indien deze mensen met hun hart goed tegenover Paulus hadden gestaan, als ze hem hadden vertrouwd, zouden ze misschien door Paulus' niet-komen zijn teleurgesteld, het misschien niet hebben begrepen. Maar geen haar op hun hoofd zou er aan gedacht hebben, Paulus daarom van onbetrouwbaarheid te beschuldigen. Maar nu is 't anders! Nu trekken ze van leer over deze „wandaad” van Paulus! Je voelt zelfs uit wat Paulus schrijft, dat deze lieden feitelijk blij waren, dat ze wat op Paulus konden aanmerken. Zo konden ze voor anderen aannemelijk maken wat ze reeds lang op gans andere

gronden hadden gedaan, namelijk hem niet erkennen als apostel.

Maar behalve dit ernstige „vergrijp” hadden ze nog iets, dat ze Paulus hevig kwalijk namen.

Ze verweten hem namelijk, dat hij een dubieuze figuur was!

Als Paulus bij ons is — zo zeiden ze — als we met Paulus persoonlijk omgaan, dan is hij een zwak, gering, bijna onbetekenend mens. Hij heeft dan niets van een „leider”. En hij is de inschikkelijkheid zelf. Hij spreekt en handelt dan pretentieloos. Hij spreekt over Jezus Christus. Hij vermaant in alle zachtheid. En vooral — hij bidt.

Maar zie, als Paulus op een afstand is, als hij in de pen klimt, of een gezant stuurt, dan is hij een heel ander mens. Dan heeft hij een groot woord. Dan blaast hij hoog van de toren. Dan eist hij. Dan staat hij stug en stijf en strak op zijn stuk. Dan is het: van dik hout zaagt men planken.

Die Paulus, zo zeggen deze lieden feitelijk, is een inferieur mens, een gespleten figuur. In de grond der zaak is hij „vleselijk”. Paulus is geen „geestelijk” mens. Hij handelt „naar het vlees”. En dat terwijl hij ons vleselijkheid verwijt (1 Kor. 3 : 2, 3).

Ieder beseft: deze kritiek is vernietigend.

Ze raakt Paulus in de kern van zijn persoon, ambt, werk. Ze moet Paulus diep hebben gewond. Wat hem daardoor wordt aangedaan was erger dan een geseling. Zijn gehele apostolische arbeid wordt zo dubieus gesteld. Deze kritiek betekent, dat Paulus met al zijn reizen en trekken en preken en gemeenten stichten uiteindelijk alleen zichzelf zoekt. Dat hij daarbij gedreven wordt door eerezucht of machtshonger. Dat het in zijn optreden vóór alles gaat om zijn prestige. En dat zijn houding ten opzichte van de gemeenten beheerst wordt door berekening, tactiek, diplomatie.

Inderdaad deze kritiek is dodelijk.

Want als er prekers, ambtsdragers in de kerk zijn die inderdaad zo optreden als deze Korinthiërs Paulus in de schoenen schuiven, dan is dat een ramp voor de kerk!

Wat heeft de gemeente van Christus in de loop der eeuwen niet te lijden gehad van slimmelingen, parasieten, profiteurs, diplomaten, politici, inquisiteurs, harde heren, die zich van het herdersambt hadden meester gemaakt. Want in plaats dat deze lieden het enige doen wat een ambtsdrager doen mag, namelijk Christus zichtbaar, hoorbaar maken in de gemeente en de gemeenschap tussen Christus en zijn kinderen dienen en bevorderen, schuiven zij zich tussen Christus en zijn kudde in om van haar te profiteren.

En wat is het een gruwel als ambtsdragers hun mededienstknechten zo diskwalificeren in hun bedoeling en arbeid en er steeds op uit zijn hun werk, invloed en woord te ondermijnen.

Tegen de mannen die zo spreken, tegen hun slecht bedrijf, gaat Paulus nu strijden.

Ja inderdaad: strijden. En het wordt een strijd op leven en dood.

Dat voel je onmiddellijk als je je in Paulus' woorden verdiept.

In alles wat Paulus in zijn brieven aan de Korinthiërs schrijft, proef je een hevige beweging en geladenheid.

Het gaat ook om het heil der kudde!

Maar hoe gaat Paulus nu strijden?

Met welke wapenen doet hij dat?

In welke houding gaat hij zijn tegenstanders te lijf?

Het ligt voor de hand op deze vragen te antwoorden: Hij zal er op los slaan; hij zal in het volle besef van zijn apostolische macht en met al de kracht van zijn geweldige geest en gebruik makend van zijn formidabele taalbeheersing die kritikasters vernietigen! Hij zal zinnen neerschrijven die als zweepslagen op hen neerstriemen, die hen als met neerdonderende granietblokken verpletteren.

Als mensen op het hart getrapt worden dan vliegt heel vaak de stop eraf! Dan komt een hevige uitbarsting van toorn. Dan ontstaat dikwijls een verbittering die de eigen ziel en de omgeving jaren lang vergiftigen.

Van dit alles bemerkt men bij Paulus evenwel geen spoor!

Als hij gaat spreken straalt uit zijn woorden een fijne humor, er trilt iets in van een geheimzinnige triomf. Er is niets geforceerd, krampachtigs, verbetens in zijn optreden. Men ontdekt daarin geen zweem van bitterheid, wraakzucht, rancune.

Neen, als een echt vrije, als een door Christus vrijgemaakte, treedt hij zijn tegenstanders, die hem zo schandelijk hebben behandeld, tegemoet. Hij gaat om zo te zeggen vlak voor hen staan, kijkt hen recht in de ogen en zegt: Ik, Paulus, ik zelf, richt mij in eigen persoon tot u. Hier ben ik, een man die afgebeeld is door het lichaam dezes doods (Rom. 7 : 24), maar die door Gods genade ook ervaart de wonderbare krachten van het eeuwig koninkrijk (2 Kor. 12 : 2—4). Hier ben ik, een man, die inderdaad „in het vlees” leeft, die behept is met alle zwakheden, gebreken, zonden welke een gevallen mens aankleven (2 Kor. 10 : 3), maar die door de genade des Geestes toch niet „naar het vlees” leeft en zoekt de dingen die boven zijn (2 Kor. 10 : 3; Col. 3 : 2); een man, die onafgebroken in de grootste nood, ja, in doodsgevaar verkeert en naar de uiterlijke mens al meer afgetakeld wordt, maar die ondanks dat alles steeds blij is en in alles overwint (2 Kor. 4 : 7v; Rom. 8 : 37); een man, die zich er geen zier om bekommert wat er van hem hier op aarde terecht komt, als zijn kinderen die hij door de Geest verwekt heeft, maar behouden worden. Hier ben ik, Paulus — mijn mond heeft zich tegen u geopend. Mijn hart staat wijd open. Bij mij vindt ge ruimte (2 Kor. 6 : 11, 12).

Zie, zó komt Paulus naar zijn verbeterde tegenstanders toe en zegt dan die merkwaardige woorden: **ik doe een beroep op u bij de zachtmoedigheid en vriendelijkheid van Christus** (2 Kor. 10 : 1).

Inderdaad, dit zijn wonderlijke woorden.

Als men er iets van verstaat wordt men daardoor in een ander klimaat, in een andere wereld geplaatst dan waarin de mensen, ook vaak de kerkmensen, leven, kibbelen, vechten, elkaar het leven zuur maken.

Als Paulus deze woorden spreekt plaatst hij namelijk zichzelf en zijn tegenstanders vlak voor Jezus Christus. Hij wil zelf volledig achter de Meester schuil gaan. Hij wil niets anders zijn dan een transparant waardoor de liefde, de genade, de gestalte van de Heiland naar de mensen, ook naar zijn tegenstanders in Korinthe, toestraalt en hen grijpt. Hij wil niets anders zijn dan de luidspreker waaruit de boodschap, de boodschap van de liefde van Zijn Verlosser, alle mensen, ook deze verbitterde broeders, tegenklinkt. En dáárom treedt Paulus de korinthische apostelverachters tegemoet in en met de zachtmoedigheid en vriendelijkheid van Christus.

Paulus noemt hier twee van de grootste en zwaarste woorden van het Nieuwe Testament. Eerst **zachtmoedigheid**.

Wat dat woord aanduidt kan men het best verstaan door te letten op de tegenstelling ervan. Zachtmoedig is namelijk de radicale tegenstelling van strijdlust, het opkomen voor eigen zaak, eer, macht, recht, positie, invloed. Het is de radicale tegenstelling van het jagen naar zelfverheffing, het doorzetten van eigen wil en zin. Het is de bereidheid om te dienen, zichzelf te verloochenen. Het is het bereid zijn tot het offer.

Zachtmoedigheid is daarom de bij uitstek Messiaanse deugd. Ps. 45 zingt ervan. Zacharias 9 profeteert ervan. In Matth. 21 wordt van de Christus gezegd, dat hij tot Sion komt zachtmoedig en rijdende op een ezelin. Niet hoog te paard als een imperator komt de Heiland de heilige stad in, neen, als een

Hebt U al gepost . . .

de kaart met namen en adressen waarheen proefexemplaren van „Opbouw” kunnen worden gezonden. Nu,

als U gepost hebt

is de zaak in orde: Hiervoor onze hartelijke dank!

weerloze, rijdende op een ezelsveulen! Hij komt niet als een strijder voor eigen zaak, maar als een lijder voor anderen. En Jezus roept allen die vermoeid en belast zijn tot zich om van Hem te leren, dat Hij zachtmoedig is. Dat wil zeggen: om bij Hem te ervaren, dat Hij geen harde, zware eisen stelt, niet bitter verwijt, maar mild en overvloedig geeft en vergeeft; dat Hij niets voor zichzelf zoekt maar leeft en lijdt en sterft voor anderen!

Wat zachtmoedig is, dat kan men zien aan Mozes, een man die meer dan iemand anders zachtmoedig is geweest.

Als Mirjam en Aäron hem weg willen dringen uit de hem door God gegeven positie, dan strijdt hij niet voor „eigen” recht en „eigen” ambt! Neen, hij geeft zijn zaak over in Gods hand om dan in verwondering te ervaren, dat God het voor hem opneemt!

In de tweede plaats noemt Paulus de **vriendelijkheid**.

Neen, die heeft niets te maken met zoetsappige lievigheid.

Vriendelijkheid, die leert men kennen uit de tegenstelling tussen het de macht en het recht hebben om als vernietigend Heerser op te treden en het desondanks komen als gelijke, ja, als mindere zonder enig vertoon van geweld. Vriendelijk is volgens de Schrift in de volle zin van het woord God zelf en Jezus Christus. Want God en de Here Christus — zij hebben ten volle de macht en het recht om de donder van hun toorn en de bliksem van het gericht op alle mensen te laten neerslaan. Maar dat doen ze niet. Ze tonen milde handen en vriendelijke ogen. Christus doet zelfs afstand van alles wat hij aan majesteit, macht en luister bezit om uit louter goedheid en barmhartigheid goddelozen, zijn vijanden, te redden.

Zie dat is zachtmoedigheid en vriendelijkheid.

Het betoon daarvan — laat ik dat er aanstands bijzeggen — is alléén mogelijk bij, is alleen het privilege van de zeer sterken. Zwakken moeten zich handhaven door machtsvertoon, met geweld, met leger en politie, met behulp van list, bedrog, slimme streken, met een grote mond, felheid, grofheid, vinnigheid, bedreigingen. Christus hoeft dat niet te doen. Hij kan zachtmoedig en vriendelijk zijn. Want Hij is de machtige. Nooit ofte nimmer kan iemand zijn kroon aanraken. Hij wordt in zijn majesteit nooit wezenlijk aangetast, zelfs niet al hangt Hij te verbloeden aan het kruis.

* * *

Zie op deze zachtmoedigheid en vriendelijkheid van Christus beroept Paulus zich tegenover zijn opponenten in Korinthe.

Dat wil zeggen: hij komt als het ware met die zachtmoedigheid en vriendelijkheid op hen af. Die zijn de „uitrusting” waarin hij optreedt, de „wapens” die hij hanteert.

Of neen, zo zeg ik het niet goed. Zo is het te uitwendig. Wat Paulus zegt en wil is dit, dat heel zijn bestaan en dus ook zijn optreden, zijn spreken en handelen, beheerst zullen worden door die zachtmoedigheid en vriendelijkheid van Christus. Dat die daaruit zullen uitstralen, dat zij die als een macht naar zijn tegenstanders zullen dragen. Of, anders gezegd: Paulus streeft ernaar, en het zal hem ook gegeven worden, dat Jezus Christus gestalte in hem krijgt. En dan met het oog op de strijd die hij voeren moet, speciaal in Diens zachtmoedigheid en vriendelijkheid.

Dat betekent tegelijk, dat hij weg zal branden uit zijn hart en streven alle bekommernis over het eigene: over eigen macht, positie, recht, belang, prestige. Ook dat alles zal hij

schade en drek achten om de uitnemendheid van Jezus Christus.

* * *

Zie, om deze houding is het Paulus vóór alles te doen.

Zeker, hij moet strijden, hij zal strijden. Om het welzijn, het behoud van de gemeente — ook van zijn tegenstanders. Om doorgaan- de reformatie.

Maar daarbij is zijn eerste zorg deze, dat hij dat doet in de goede **houding**, in de goede **gesteldheid des harten**, met de **goede wapens**. Vóór alles is het hem te doen om het vertonen van de gestalte van Jezus Christus. Als hij op zijn tegenstanders toetreedt dan moeten zij in Paulus met Christus zelf worden geconfronteerd. Dan moeten zij het eigen woord van de Meester horen. Diens brandende liefde voor hen ervaren. Dan moeten ze vóór alles in de greep komen van Diens zachtmoedigheid en vriendelijkheid.

Ja, dat is Paulus' eerste zorg.

Want hij weet het, dat als Jezus Christus niet werkelijk gestalte in hem ontvangt, als hij niet ook en vooral in de strijd met de broeders een leesbare brief van zijn Heiland is, als hij niet ook en vooral in die worsteling Diens geur verspreidt — alles wat hij verder doet bedorven en slecht is, dat Christus hem dan veroordeelt en hem niet gebruiken kan en wil als zijn instrument, dat hij dan de strijd begint met een mordante nederlaag!

In „de wereld” is het bij een strijd zó, dat men zijn volle aandacht concentreert op de vijand, diens kracht en zwakheden. Dat men dan alles op alles zet om de wapenen te vinden die nodig zijn om de tegenstander er onder te krijgen. En dat men zich daarna tot

de uiterste krachtsinspanning opwerkt om de vijand te verpletteren. In het Koninkrijk Gods is dat evenwel radicaal anders. Want in dat rijk doet God alles! Hij bouwt het. Hij weerstaat alle vijanden. Hij leidt het tot overwinning. De zijnen hebben niets anders te doen dan in te gaan in zijn werk, zijn strijd, zijn overwinning.

Dat geschiedt „van zelf” als ze in iedere situatie staan en doen en zijn zo als de Meester dat wil. Dan vallen de muren van Jericho zó maar. Dan worden vervolgers der kerk soms zelfs tot bouwers daarvan.

En dat staan en doen en zijn zoals de Meester het vraagt dat wil zeggen — het worde nog éénmaal herhaald — het door- trokken zijn van, het beheerst worden door, het laten uitstralen van de zachtmoedigheid en vriendelijkheid van de Heiland.

* * *

Ook dit woord, dit woord over het betoon van de zachtmoedigheid en de vriendelijkheid van Christus in de strijd met de broeders, is een woord van God!

Daarom komt het er op aan daarnaar te leven! Op straffe van de zegen des Heren te verspelen.

Ja, zeker, dan wordt er gestreden — maar om de broeders te dringen naar de goede weg, hen te helpen uit de strikken, waarin ze verward zijn geraakt. Dan wordt die strijd een strijd der **liefde**. Van die liefde, die lankmoedig is en goedertieren; die niet afgunstig is en niet praalt; die niet opgeblazen is en niemands gevoel kwetst, die niet verbit- terd wordt en het kwade niet toerekent.

C. V.

De Christelijke Gereformeerden en wij

III

Verleden week ben ik geëindigd met aan te dringen op het gebed om éénheid. Het ligt maar niet in onze macht om scheuren te helen en wij brengen niet zo maar één twee drie bij elkaar wat uiteen gegroeid is. En als gevraagd wordt wat wij doen moeten om naar éénheid toe te werken dan moet in de eerste plaats worden geantwoord: Wij moeten wederzijds bidden, dat de **HERE** de harten tot elkander mag neigen. Van Hem moet onze verwachting wezen.

Maar dat wil niet zeggen, dat wij overigens maar moeten afwachten en „Gods water maar over Gods akker” laten lopen. Is gescheidenheid van broeders en zusters, die één geloof hebben, een misstand, dan moeten wij niet alleen bidden om opheffing daarvan, maar dan moeten we daarvoor ook werken. Dat moet niet alleen daarin bestaan, dat deputaten samenspreken. Maar daartoe behoort ook, dat de leden der beide kerken contact zoeken. Ze moeten met elkaar spreken. Niet in de eerste plaats over theorieën en beschouwingen, waarover men zo heerlijk en vrijblijvend kan debatteren. Maar over zaken, die in de praktijk van het leven aan de orde komen. Men moet leren broederlijk met elkaar om te gaan. Elkander troosten als het nodig is of vermanen als dit te pas komt. Ik zou het willen samenvatten in de woorden van I Thess. 4 : 14 vv.: „Wij vermanen u, broeders, wijst de ongeregelde terechtigheid, beurt de kleinmoedigen op, komt op voor de zwakken, hebt geduld met allen. Ziet toe, dat niemand kwaad met kwaad vergelde, maar jaagt te allen tijde het goede na, jegens elkander en jegens allen”. Zo moeten we elkaar

kennen en leren kennen. Zo moeten we naar elkaar toegroeien. Dat gaat niet vanzelf. Planten groeien „vanzelf”. Maar gemeenschappen groeien niet automatisch naar elkaar toe. Daartoe is nodig, dat men met elkander spreekt en met elkander omgaat en elkander als broeders behandelt. We zijn toch broeders? Zou iemand dat willen ontkennen?

Ja, zal men zeggen, maar er zijn toch wel grote bezwaren. Mogelijk zijn er aan weerszijden wel personen, die de bezwaren zo groot achten, dat zij vereniging voor God niet verantwoord achten. Ik zou niet graag in hun schoenen willen staan. Vermoedelijk zal hun aantal ook niet groot zijn. Maar dat er bezwaren zijn ontken ik niet. Stel je voor, dat er eens geen bezwaren zouden zijn! Het is maar de vraag of ze van die aard zijn, dat ze blijvende gescheidenheid rechtvaardigen. Dat is m.i. geenszins het geval.

Er zijn historische bezwaren. Tenminste zo worden ze wel eens genoemd. Men heeft mij wel eens gevraagd: Hoe denkt u over 1892? De jongeren onder ons zullen niet eens weten, wat ik met dat jaartal bedoel. Hoe dat met de Chr. Geref. jongeren staat kan ik niet beoordelen. Mogelijk staat het bij hen net als bij ons. Dat zou ik geen grote ramp achten. Ik heb geen behoefte om die historie op te halen. Negentig procent van de kerkleden weet er het preciese niet van. Maar goed, in 1892 hebben de „vaderen” der Chr. Geref. gemeend niet met de „dolerenden” te mogen verenigen. Onze vaders hebben dat wel gedaan. Na 1905 en 1944 kunnen wij dat beter van de Chr. Geref. begrijpen dan vroeger. Ik zal het daar nu niet over hebben. Omdat ik meen, dat een verschillend oordeel over

1892 geen reden mag zijn om naast elkander te blijven voortleven. Wie meent dat hier wel een grote zwaarigheid ligt zou ik willen vragen: Waarom? Als wij nu één in het geloof zijn, nú in het jaar 1960, mag dan een verschillende waardering van 1892 ons uit elkander houden? Mijn „vaderen” zijn niet van 1886 maar van 1834. Maar wat mij betreft mag men het doen van mijn voorgeslacht in 1892 veroordelen. Ik doe het niet. Maar dat zal voor mij niet de minste reden zijn om te zeggen: Uw kijk op 1892 moet eerst veranderen, anders wil ik met u niet aan één avondmaalstafel zitten. Verre van daar.

Dan noem ik 1905. Daarover wordt zeer verschillend geoordeeld. Ik heb meermalen uiteengezet hoe ik daarover denk. Ik zal dat niet herhalen, want dat dient nergens toe. Want 1905 is radicaal van de baan bij ons. De befaamde theorie van het „houden voor wedergeboren” heeft naar mijn mening nooit onder het kerkvolk geleefd en zal dat ook nooit doen. Maar hoe dat ook zij, wij zijn alleen gebonden aan de Drie formulieren van Enigheid. Natuurlijk in de eerste plaats aan de Heilige Schrift. Maar ik noem de Belijdenisschriften om er de nadruk op te leggen, dat het „houden voor wedergeboren” geen reden meer kan zijn voor gescheiden optrekken, omdat wij daar voorgoed af zijn. Ik kan mij best voorstellen, dat iemand zegt: Hoe hebt gij het daaronder uit kunnen houden. Maar ik kan mij niet voorstellen, dat een verschillend oordeel over 1905 ons blijvend gescheiden kan houden. Het kán misschien wel, maar het mag zeker niet.

Ik noem ook maar 1944—1946. Men heeft wel tot de Vrijgemaakten gezegd: U hadt zich bij ons, de Christelijke Gereformeerde Kerk moeten voegen. Waarom hebt u dat niet gedaan? Daarop is van onze kant ook wel geantwoord. Maar als we het daarover niet eens zijn en niet eens worden, moeten we daarom nú, in 1960 enz. weigeren te verenigen? Naar mijn hartelijke overtuiging moeten wij van weerskanten niet zeggen: Gij moet bij ons komen. Maar samen moeten we zeggen: We zijn één in Christus en daarom moeten we als één kudde onder één Herder verder. Als we het daarover maar eens zijn of liever als we daarin maar één zijn, dan hindert het niet al houden we verschillende beschouwingen over het verleden. Misschien heb ik zo al te veel aandacht gegeven aan de historische bezwaren. Ik heb de indruk, dat ze langzamerhand verdwijnen. En wij moeten ze maar niet in leven houden.

Terwijl ik met dit artikel bezig was kreeg ik van een broeder een brief, waaruit ik het volgende gedeelte overneem: „Er zijn honderd dingen waarover zij anders denken dan wij. U noemt ze op en er zijn er nog veel meer. Och, over alle zaken en zaakjes, ditjes en datjes zal altijd verschillend gedacht en gehandeld worden, maar voor mensen die door eenzelfde geloof en liefde en hoop in en tot en op Christus in beslag genomen zijn, „bezeten” zijn, is het „vechten” over deze niet-beslissende dingen „schade en drek”. In het gesprek om tot elkaar te komen mogen deze verschillen, hoe belangrijk ook voor sommiger „standje”, niet doorslaggevend zijn: het „theologisch” standpuntje niet en het „historisch geworden” niet. Wij moeten ook hierin onszelf verloochenen en Christus volgen. De eenheid in Christus en het samen willen luisteren naar de Schriften en het samen gebonden zijn aan de belijdenis en de kerkorde veroordelen tegelijk ons gescheiden zijn”.

Ten overvloede wil ik wel zeggen, dat ik het hier van harte mee eens ben. Over de historie heb ik al iets gezegd. Er zijn ook dogmatische verschillen. We denken verschillend over allerlei „stukken”. Ik zou ze achtereenvolgens kunnen opnoemen. Vermoedelijk is er geen stuk waarover wij het helemaal eens zijn. Daar hoeft niemand van te schrikken. Want dat is in eigen kring waarschijnlijk ook zo. En met eigen kring bedoel ik dan zowel de Christelijke Gereformeerde gemeenschap als de onze. Ik ken geen twee dogmatici, die het in verschillende opzichten niet met elkaar oneens zijn. En zo staat het ook met hun leerlingen. Er zijn geen twee catecheten, die hun leerlingen precies hetzelfde onderricht geven. Er is nu eenmaal een grote verscheidenheid in het leven. En er is een grote verscheidenheid onder theologen. Het wonderlijke is, dat als men eenmaal in

één gemeenschap leeft men elkander verdraagt. Zo is het onder de Christelijke Gereformeerden en zo is het onder ons. Maar als we dan om verschillende opvattingen niet uit elkaar gaan, mogen die dan wel een verhindering zijn om bij elkaar te komen? Als één uitzonderlijk groot theoloog of „leider” in de kerk opstaat dan kan het schijnen alsof één opvatting heerst. Namelijk de opvatting van de grote man. Maar meer dan schijn is het niet. Het zijn trouwens de beste tijden voor de kerk niet — als ik het wel heb — als één man met zijn opvattingen victorie kraait. Een volgend geslacht ondervindt er de nare gevolgen van.

Laten we trouwens de invloed van theologische opvattingen niet overschatten. Men kan over de verkiezing heel verschillend denken en toch van dezelfde genade Gods leven. Men kan over wedergeboorte zeer onderscheidene gedachten hebben en toch als wedergeborenen leven. Men kan in theorie lijdelijk zijn en toch zeer actief optreden. En omgekeerd kan men in theorie zeer actief, zijn terwijl men praktisch zeer traag is in het werken van eigen behoud. Daarmee zeg ik niet dat soms een verkeerde theorie geen heilloze gevolgen kan hebben. Dat kan inderdaad. Maar er zijn ook heel wat beschouwingen die geen goed en geen kwaad doen. Ze blijven eenvoudig beschouwingen. En dat is vaak het beste ook maar. Geen mens kan er wat mee doen. Ik ken verscheiden mensen, die verschillend denken. Als ze daarover praten zijn ze het niet eens. Overigens kunnen ze heel best met elkaar opschieten en erkennen elkander als vrome christenen. Met alle gebreken natuurlijk.

De secte is een gemeenschap van gelijkdenkenden en gelijkgezinden. Daar wordt niet geduld, dat over één bepaald punt anders gedacht wordt dan een leider of een meerderheid er over denkt. Maar in de kerk is verscheidenheid van gaven en verscheidenheid van gedachten en verscheidenheid van theorieën. Van een pluriformiteits-theorie om de veelheid van kerken te rechtvaardigen moet ik niet veel hebben. Maar in de kerk van Jezus Christus is pluriformiteit en die mag er zijn. Ik zou zeggen: die moet er zijn. Als die er niet is dan komt dat, omdat men één theoloog wat napraat. Daarmee wil ik niet zeggen, dat er aan die verscheidenheid geen grenzen zijn. Maar die grenzen worden bepaald door de Schrift en door de Belijdenis, maar niet door „gangbare meningen”, die in een bepaalde gemeenschap overheersend zijn geworden. Elke gemeenschap loopt gevaar om in dit kwaad te vervallen. Daarom is het zo nodig dat kerkelijke gemeenschap wordt

gezocht door allen, die buigen voor het Woord des HEREN en die hun geloof uitspreken in één en dezelfde Belijdenis.

Maar moeten we dan niet bang zijn, dat er door vereniging allerlei moeiten ontstaan? Moeten we de kosten niet overrekenen eer we een toren bouwen? Ik zou zeggen: We moeten bang zijn voor de toorn Gods, die over ons komt als wij weigeren aan één disch aan te zitten met broeders en zusters, die met ons een even kostbaar geloof hebben ontvangen. Dáár moeten we bang voor zijn. Dan zijn we voor eventuele moeiten en zorgen niet bang.

Maar lopen we dan geen gevaar dat ons „eigen vrijgemaakte geluid” niet meer wordt gehoord? En lopen de Christelijke Gereformeerden dan geen bezwaar, dat hun „eigen Christelijke Gereformeerde geluid” onder een domper wordt gezet? Als ons eigen geluid een goed geluid is, d.w.z. als wij spreken naar het Woord des HEREN, dan hoeven we niet bang zijn, dat het gesmoord wordt. Dat geldt van beider geluid. En wat daarin niet naar het Woord des HEREN is dat moge verstommen. Ik ben een beetje bang voor die „eigen geluiden”. In eigen kring zullen die „eigen geluiden” wel met bijval worden begroet. Met het gevolg, dat ze steeds luider worden en met steeds krachtiger stem worden uitgeroepen. Het is wel eens goed, dat die „eigen geluiden” onder de kritiek van een andere gemeenschap komen, waar ze nog niet ingeburgerd zijn. Dan konden we misschien van elkaar nog wel eens leren om een toontje lager te zingen. Wat mij betreft ik ben een beetje bang voor dat speciaal Vrijgemaakte en voor het speciaal Christelijke Gereformeerde en voor het speciaal... vult u zelf maar in.

Het is zeer menselijk om voor mekaars opvattingen een beetje bang te zijn. Ik kan mij zeer wel begrijpen, dat onze broeders geen „hoera” roepen als ze speciale klanken bij ons horen. Ik hoop, dat zij hetzelfde van ons begrijpen. Maar daarom moeten we niet aarzelen te verenigen wat bij mekaar hoort. Wat we moeten doen? Ons niet verheffen boven elkander. Ootmoedig erkennen dat het met onze speciale Vrijgemaaktheid en met onze speciale Christelijke Gereformerdheid niet veel gedaan is. Laten we zuinig zijn met onze kritiek op anderen en laten de anderen maar zuinig zijn met hun kritiek op ons. Laten we maar kritisch zijn tegenover ons zelf. En laten we de balken uit eigen oog maar verwijderen eer we aan de splinter bij anderen beginnen.

H. J. Jager.

Niet „ex professo”

Deze uitdrukking heeft niemendal te maken met het woord professor. Zij betekent slechts het tegenovergestelde van: terloops, in 't voorbijgaan. Iemand kan b.v. een verhandeling schrijven over een zeker onderwerp, laat ik zeggen de rechtvaardiging. Daar handelt hij dan in den brede over. Daar wil hij het dan eens speciaal over hebben. Maar hij maakt er tussendoor een opmerking over de heiligmaking. Dan zeggen we, dat hij over de rechtvaardiging wel ex professo spreekt, maar over de heiligmaking niet ex professo spreekt.

Er kwamen mij de laatste tijd stukjes onder de ogen, die mij deden vrezen, dat de schrijvers ervan niet genoeg rekening hielden met dit al of niet ex professo spreken van een auteur over een of ander onderwerp. Stukjes waren het, waarin vraag en antwoord 57 van de Heidelbergse catechismus ter sprake werden gebracht. Deze luiden aldus: „Wat troost geeft u de opstanding des vleses? Dat niet alleen mijn ziel na dit leven van stonden aan tot Christus, haar Hoofd, zal opgenomen worden, maar dat ook dit mijn vlees, door de kracht van Christus opgewekt zijnde, wederom met mijn ziel verenigd en aan het heerlijk lichaam van Christus gelijkvormig zal worden”.

Zoals men ziet bestaat het antwoord uit 2 delen. In het tweede deel wordt antwoord gegeven op de gestelde vraag over de opstanding. Dát deel van het antwoord wordt dus gegeven ex professo. Maar het eerste deel

van het antwoord geeft geen antwoord op de gestelde vraag. Dat is een opmerking er tussen door. Niet ex professo.

Onze catechismus is een geschrift, waarin zulke niet-ex-professo-opmerkingen wel vaker voorkomen. De opstellers hadden er bepaald een handje van om af en toe bij een onderwerp een opmerking te plaatsen, die nu niet bepaald noodzakelijk was. Zulke opmerkingen dragen in de catechismus menigmaal het karakter van Seitenhiebe. Van een zijdelingse slag. Neemt U b.v. antw. 30: „Ofschoon zij met de mond in Hem roemen”. Of neemt U b.v. Zondag 25. Daar wordt de bespreking van de sacramenten ingezet. Dát is daar het onderwerp. De sacramenten. Maar nu kan de catechismus het niet laten daartussendoor telkens een opmerking te maken over de éinigheid van 's Heeren offerande aan het kruis. Natuurlijk is die voor de goede verstaander onmiddellijk duidelijk. Dat is dan telkens een Seitenhieb tegen de Roomse loochening van de éinigheid, de „eenmaligheid” van Golgotha, door haar leer van de mis als voortzetting van Golgotha's offerande. Zie nu in antw. 66. „Vanwege het éنية slachtoffer van Christus”. Zie Vraag 67: „als op de éنية grond onzer zaligheid”. Antw. 67: „in de éنية offerande van Christus”. En in Zondag 26 nogmaals. De lezer moge het desgewenst zelf nazien.

Wat is nu met Zondag 22, vr. en antw. 57, het geval?

De vraag gaat daar over „De opstanding des vleses”.

Dat is het onderwerp daar.

Vandaar, dat dit in vele catechismusuitgaven cursief gedrukt staat. Want men weet, dat de catechismus in de zondagen 9—22 ons een verklaring biedt van de 12 artikelen. Die worden daarin van stukje tot beetje besproken. Telkens wordt er dan eerst een stukje uit die 12 art. geciteerd. En omdat het een citaat bevat staat het aangehaalde dan wel schuin gedrukt. (Behalve in Zondag 10. Daar staan de vragen niet schuingedrukt. Ik hoop daarover binnenkort iets te publiceren).

Nu is in vraag 57 de **wederopstanding des vleses** aan de orde. Die zal dus in het antwoord het onderwerp moeten vormen. Maar is dat nu ook uitsluitend het geval? Spreekt het antwoord daàr nu enkel en alleen?

Neen, het antwoord spreekt ook nog over iets anders. Het zegt n.m.l. ook even: „Dat niet alleen mijn ziel na dit leven van stonden aan tot Christus, haar Hoofd, zal opgenomen worden”.

Dat is nu weer zo'n Seitenhieb. Waar de catechismus zo'n handje van heeft. En de bedoeling van deze Seitenhieb is voor de goede verstaander ook wel onmiddellijk duidelijk.

In de dagen, dat onze catechismus werd opgesteld, moest Gods kerk letterlijk op leven en dood strijden met de Roomsens, die o.a., als ware het een hemelse leer, uit alle macht vasthielden aan de fantasie van het vagevuur. Tussen sterven en wederopstanding lag volgens hen het vagevuur. Een heidense leer. In de middeleeuwse kerk sterk bevorderd door de kunst, die haar bronnen wel vaker zocht in het heidendom. In dit geval b.v. bij de Etrusken. Dante woonde in Toscane, waar de Etruskische geest nog leeft.

Dat vagevuurpraatje heeft onze voorouders de stuipen op het lijf gejaagd. Gelijk wel meer praatjes. B.v. over de kerk. Als je daar niet bij hoorde — en de kerk was toch daar, in dat aloude Roomse gebouw — ging je voor eeuwig verloren. Toen troostte Calvijn onze voorouders in het 4e boek zijner Institutie en zei: Gij, gelovigen, die U aansluit bij de predikers van het aloude Woord van profeten en apostelen, en bij de opzieners van uw gemeentetjes, gij staat niet buiten de kerk, hoor. Welneen, gij behoort juist tot de éne aloude kerk van al de heiligen van vroeger.

Zo heeft antw. 57 nu ook de mensen, die van jongsaf dan toch maar over een vagevuur hadden horen spreken en die daar wel geregeld eens aan gedacht zullen hebben, nog 's even er aan herinnerd, tot hun onderwij-

zing en vertroosting: Denkt erom, er is van dat vagevuurpraatje niets waar. Niets waar van de fantasie als zouden we eerst nog wie weet hoe lang moeten gereinigd worden van onze zonden. Soms heel lang. Met het oog daarop liet b.v. kardinaal Richelieu een geweldig groot kapitaal na met bestemming: zielemissen, dagelijks, voor hem. Of die man ook een kwaad geweten had. En of hij ook vreesde voor die plaats van grote smarten. Tetzal riep de mensen toe: Hoort ge uw arme moeder niet gillen? Helpt dat mens er toch uit! Uit dat verschrikkelijke vagevuur.

Tegen die nonsens is nu gericht dat „terstond” van antw. 57. Daarmee werd niet iets gezegd over de eigenlijke vraag, over de wederopstanding des vleses. Werd niet ex professo gesproken. Maar werd een opmerking er tussen door gemaakt. De bedoeling ervan was polemisch naar buiten, onderwijzend en vertroostend naar binnen.

De discussie, die gevoerd wordt over het boek van Ds B. Telder, „Sterven... en dan?”, geeft de indruk, dat de Geref. Kerken zich ex professo over de tussentoestand zouden hebben uitgesproken. Mijns inziens heeft genoemde auteur daar zelf wel een beetje schuld aan door de kritiek van een predikant op te nemen en te beantwoorden, die het door ons gesignaleerde feit voorbij zag en het liet voorkomen als week Ds B. Telder van een uitdrukkelijke ex professo uitspraak onzer belijdenis over de z.g.n. tussentoestand af. Toen volstond Ds Telder er niet mee te attenderen op die fout, maar maakte haar mee en ging er op door. En sindsdien heeft dit gebeuren zich herhaald. En nu zucht het arme kerkvolk: „O wee, alweer een leerstrijd!”

Is dat nu heus nodig?

Is het inderdaad nodig het ondertekeningsformulier tegen Ds Telder in stelling te brengen en op Breda te richten? Het gebeurt. Maar daar heeft Ds Telder zelf wel een beetje schuld aan. Hij had in het geheel niet zulke zware woorden als „gravamen indienen” en „revisie van de belijdenis” aan zijn critici in de mond behoeven te geven (blz. 163, 164). Dat was in het geheel niet nodig geweest. Want over de tussentoestand wordt bij mijn weten door onze Geref. Kerken geen andere uitspraak gedaan dan dat er voor geen vagevuur behoeft gevreesd te worden. Wat Ursinus blijkens zijn Explicationes Catecheticæ of blijkens het Schatboek verder mag gemeend hebben, moge nog zo belangrijk zijn, de leer der kerken is dat niet.

Ik dacht, dat het klimaat voor de bespreking van het genoemde boek rustiger zou kunnen worden, wanneer men zo vriendelijk wilde zijn het bovenstaande in welwillende overweging te nemen.

C. Vonk.

vraag: hoe kan de kerk op de beste wijze het volk ten zegen zijn. Maar men was het eens over de stelling dat de kerk niet als een zichzelf genoegzame vergadering of instelling mocht bestaan, maar dat zij bestond voor het volk. Dat zij bestond om draagster te zijn van het Licht van haar Heer en Heiland. Dat stond niet alleen voor Hoedemaker maar ook voor Kuyper vast; dat stond niet alleen voor Groen maar ook voor Chalmers en Vinet buiten twijfel.

Mijn tweede stelling luidt, dat van de verhouding kerk - volk slechts één aspect onze belangstelling zal hebben, het aspect dat wij omschrijven in de stelling, dat de kerk, wanneer zij waarlijk kerk is door haar bestaan zelve het volk ten zegen is.

Wat wil deze uitspraak? Zij wil zeggen dat de kerk als zij is wat zij behoort te zijn, door haar zijn zelve het volk ten zegen is. Wat behoort de kerk te zijn? Zij is de vergadering van ware Christusgelovigen. Als zodanig moet zij zichzelf manifesteren. In de eredienst doet zij dat van zelf. Daar is de vergadering der Christusgelovigen zichtbaar. Erediensten vinden als regel alleen op de zondagen plaats en duren maar enkele uren. De rest van de ons toegemeten tijd moeten de gelovigen zich, gelijk de Here Jezus gezegd heeft (Matth. 5 : 13 v.) als het „zout der aarde” en als het „licht der wereld” openbaren. Dat moeten zij niet doen. Dat doen ze. Jezus zegt niet: gij moet het zout der aarde en gij moet het licht der wereld zijn, maar: gij zijt het! In de brieven van de apostelen lezen we telkens aansporingen tot de christenen om zich als geheiligden in Christus Jezus, te manifesteren, om een heilig leven te leiden. Zo schrijft Paulus aan Timotheüs, dat hij de mensen moet bevelen en leren te hopen op de levende God; zich te oefenen in Godsvrucht; en dat hijzelf, Timotheüs, een voorbeeld moet zijn voor hen „in woord, in wandel, in liefde, in geloof en in reinheid”. (1 Tim. 4 : 12).

Aan de gemeente te Philippi schrijft Paulus „dat zij alles zonder morren of bedenkingen moeten doen” opdat zij „onberispelijk en onbesmet mogen zijn”, „onbesproken kinderen Gods te midden van een ontaard en verkeerd geslacht, waaronder gij schijnt als lichtende sterren in de wereld — het woord des levens vasthoudende”. (Phil. 2 : 14—15). En Petrus schrijft aan de christenen dat zij een „uitverkoren geslacht zijn, een koninklijk priesterschap, een heilige natie, een volk Gode ten eigendom, om de grote daden te verkondigen van Hem, die u uit de duisternis geroepen heeft tot zijn wonderbaar licht”. (1 Petr. 2 : 9). In vers 12 vermaant hij, dat zij een goede wandel onder de heidenen mogen leiden, „opdat zij nader toezien op datgene waarin zij u als boesdoeners belasteren, op grond van uw goede werken God mogen verheerlijken ten dage der bezoeking”. Het leiden van een heilig leven dat is vruchten voortbrengen uit Christus. Vruchten uit Hem, Die zichzelf de Wijnstok heeft genoemd en zijn volk de ranken. Vergelijk Joh. 15 : 1—8 en Gal. 5 : 22.

De Here Jezus had, toen Hij tot zijn discipelen zeide dat zij het zout der aarde en het licht der wereld waren, in deze woorden de omgeving, het volksleven op het oog. Zout doet wat in de omgeving waarin het gebracht is. Licht eveneens. Zout werkt door in de omgeving waarin het gebracht is. Licht eveneens. Zout werkt door in de omgeving. Licht verlicht de omgeving.

Paulus tekent in één enkele zin de positie van de kerk in de haar omringende wereld als hij aan de gemeente van Philippi schrijft dat zij moeten zijn onbesproken kinderen Gods temidden van een ontaard en verkeerd geslacht. In één zin vat hij de roeping van de christenen ten aanzien van hun medevolksgenoten samen als hij hun voorhoudt, dat zij dienen te schijnen als lichtende sterren in de wereld. Ge moet uzelf onbesmet bewaren als onbesproken kinderen Gods. Doen ze dat, dan behoeven zij niet te worden, maar zijn zij als lichtende sterren aan het firmament in deze donkere wereld. Petrus doet hetzelfde wanneer hij schrijft dat de broeders en zusters een goede wandel moeten leiden onder de heidenen opdat de heidenen God verheerlijken mogen op grond van uw goede wandel.

In Philippenzen 2 : 17 schrijft Paulus zelfs

De Kerk die het volk ten zegen is ¹⁾

I

Mijn eerste stelling is dat men de verhouding Kerk en volk van verschillende kanten kan bezien. In deze stelling wil ik tot uitdrukking brengen dat de vragen betreffende de verhouding kerk en volk, waarmee in de negentiende eeuw geworsteld is, in deze toespraak buiten bespreking blijven. Slechts dit merken we daarover op. De negentiende eeuw, wat ons vaderland aangaat wel de eeuw van de strijd voor kerkherstel genoemd, is de eeuw geweest, waarin hier te lande niet uitsluitend over het **herstel, de reformatie** van de kerk gestreden is alsof de kerk een voor zichzelf bestaande grootheid zou zijn. Over de reformatie van de kerk werd gestreden in verband met het volksleven. Reformatie van de kerk werd begeerd **opdat** het volk van Nederland van die reformatie de zegen zou ondervinden.

Groen van Prinsterer stond als ideaal voor ogen, dat de Hervormde Kerk de plaats zou „hernemen”, die zij voorheen in de ontwikkeling „van het Godsrijk op aarde gehad heeft”. Het „hernemen” van die plaats was naar Groens mening slechts mogelijk wanneer de kerk zou „herleven”. Dat „hernemen” van die plaats die zij voorheen gehad had „in de ontwikkeling van het Godsrijk op aarde”, zou mogelijk worden wanneer de „herlevende Kerk” getuigenis zou geven aan het levende en eeuwig blijvende Woord Gods. Wanneer

de kerk weer trouw zou betonen aan de goede belijdenis. Wanneer de kerk haar „overeenstemming zou openbaren met de belijdenis, welke ook in haar midden door woord en daad en schrift geformuleerd is”. Aldus Groen in zijn „Het Regt der Hervormde Gezindheid”²⁾. De kerk zou moeten herleven en weer getuigenis moeten geven temidden van het volksleven van het levende Woord Gods. Het ging bij de begeerte om reformatie der kerk („herleving” zegt Groen) om de heerschappij van het Woord in het leven van het volk van Nederland.

Kuyper had bij zijn arbeid voor kerkherstel niet minder het volk op het oog. Hij zocht door middel van **vrije kerken**, die aan geen macht buiten haar eigen leven onderworpen waren, het volk een zegen te bereiden. Hem stond de herkerstening van het volk voor ogen bij al zijn arbeid. Bij zijn stichten van de Vrije Universiteit, bij de activiteit van de kerk als organisme zoals hij het noemde, bij zijn ijveren voor erkenning van het Koningschap van Christus op alle terreinen van het leven.

In de negentiende eeuw is ook in het buitenland een gelijk gerichte worsteling geweest. Daar was een Vinet in de vrije Zwitserse kerken. In Schotland ontstond onder leiding van dr Chalmers een vrije kerk. Ook bij deze figuren ging het niet om de kerk zonder meer, maar om het volk. Men gaf verschillende antwoorden op de

over „de offerande en eredienst van het geloof der gemeente” en doelt met die offerande en eredienst op het feit, dat „het dienen van de Here door de gelovigen ene verdere strekking heeft dan alleen maar wat betreft hun eigen persoon. Het heeft betekenis voor de ere des Heeren en voor het heil van anderen”.³⁾

De uitspraak hierboven in stelling twee, dat de kerk wanneer zij waarlijk kerk is, door haar bestaan zelve het volk ten zegen is betekent, dat de kerk nimmer bestaat voor zichzelf, maar altijd voor de eer van Hem, Die haar geroepen heeft uit de duisternis tot Zijn licht. Die eer wordt bevorderd door dat de kerk door haar bestaan zelve een manifestatie is van liefde Gods in Christus.

* * *

Nu rijst de vraag: waarin bestaat het waarlijk kerk-zijn van de kerk? Wij beantwoorden deze vraag — en dat is onze derde stelling — als volgt: het grondpatroon van de nieuwtestamentische gemeente wordt ons in Hand. 2 : 42—47 getekend. Dit wat daar staat diene men natuurlijk te lezen in verband met veel en velerlei dat ons in de evangeliën en in de brieven van de apostelen wordt voorgedragen.

We lezen in Hand. 2 van het werk van de heilige Geest, waardoor Christus Zelf werkte. De vijanden van de Here Jezus, de Joodse leiders, hadden gedacht dat ze Hem voorgoed hadden opgeruimd, maar zie, door de werking van de heilige Geest verschijnt daar de kerk te Jerusalem. Zij wordt geboren uit de prediking. En in die kerk verschijnt Jezus Christus opnieuw. In en door zijn kerk gaat Jezus opnieuw door de straten van Jerusalem, treedt Hij de tempel binnen; geneest Hij zieken; vergeeft Hij de zonden. Onzichtbaar is Hij geworden. Hij is heengegaan. En dat was ons nut. Hij vertoont Zich echter opnieuw in zijn kerk. Ik kan ook zeggen de kerk vertoont Hem. Zij is zijn lichaam.

De kerk is zijn lichaam op andere wijze dan Rome leert. Hij wordt niet vertoond in het centrale van de eredienst zoals Rome zegt; niet in het door de priester „veranderde” brood en wijn in de eucharistie, maar in het gewone leven der gelovigen, in de gemeenschap van de gelovigen. Dat lezen wij in Hand. 2 : 42—47.

Men bleef volharden bij en in het onderrecht van de apostelen en in de „gemeenschap”, dat wil zeggen in het-bij-elkaar-zijn-in-dat-volharden, en in het vreugde vinden in het elkaar helpen in elk opzicht zowel met geestelijke als met materiële hulp. En men deed dat alles zonder dwang van buitenaf. Men bleef volharden in het eten met elkaar als leden van één gezin en in de viering van het heilig avondmaal. Men bleef volharden in de gebeden.

Deze gemeenschap, deze vergadering der ware Christusgelovigen was in haar bestaan zelve een manifestatie van de liefde Gods in Christus. Merkwaardig is dat we lezen, dat zij in gunst stond bij heel het volk.

En dat laatste ondanks het feit, dat de gemeente van meetaf een scherpe polemiek voerde met de Joden die Christus hadden gekruisigd. Een uiterst scherpe en onverzoenlijke strijd. Een nimmer-rustende polemiek. Het scherpste argument in deze polemiek was van de zijde der gemeente de opstanding van de Here Jezus Christus, het feit dat Hij gestorven was maar nu leefde.

Wat al te gemakkelijk wordt in onze tijd wel de stelling geponoerd dat „wij” tegenwoordig verder zijn dan de lieden van de eerste kerk. Natuurlijk zijn wij verder in de geschiedenis. Maar wat betreft ons kerk-zijn zijn we niet verder. Misschien verder van huis. Niet verder in de zin van progressie. Wij komen niet verder dan men daar was. Boven dit grondpatroon van de nieuwtestamentische kerk komen wij niet uit. Elke reformatie zal als zij werkelijk een reformatische beweging is, terugleiden naar dit grondpatroon, van de liefde, van de gemeenschap, van de manifestatie van de levende Heer, Die in en door het geloof ons zalft met zijn Geest. Die in ons wonen wil opdat de wereld gelove dat Christus de Gezondene van de Vader is.

Nog vandaag mogen wij Zijn opstanding, Zijn leven, Zijn werkelijk bestaan hanteren als het krachtigst argument voor de

waarheid van het evangelie. We mogen dat niet alleen. We moeten dat. Doen we dat dan treden we daarmee buiten de theologie als wetenschap. Dat wil zeggen buiten de theologie die zoals wetenschap dat zoekt, haar stellingen en haar uitgangspunten met de menselijke ratio wil doorlichten en aanneembaar maken voor het gelijkgerichte menselijke denken.

Dit argument van Zijn opstanding, van het feit dat Hij werkelijk bestaat — zal niet nalaten indruk te maken wanneer namelijk de kracht van Hem gezien wordt in de kerk, in de gemeenschap der gelovigen op zulk een wijze dat anderen erdoor opmerkzaam worden gemaakt.⁴⁾

Laat ik in dit verband terloops mogen wijzen op Joh. 17, met name op vers 21 B. „Opdat de wereld gelove dat Gij Mij gezond hebt”. En op vers 22. „De heerlijkheid die Gij Mij gegeven hebt heb Ik hun gegeven”. Christus heeft de heerlijkheid die de Vader Hem gegeven heeft aan zijn kerk gegeven. Een belofte die niet uitsluitend wacht op vervulling in de nieuwe hemel en nieuwe aarde. Hier geeft Hij die aan hen die in strijd en nood zijn; vergelijk bijvoorbeeld Markus 16 : 17 en 18. „Als tekenen zullen deze dingen de gelovigen volgen: in Mijn naam zullen zij boze geesten uitdrijven, in nieuwe tongen zullen zij spreken, slangen zullen zij opnemen, en zelfs indien zij iets dodelijks drinken, zal het hun geen schade doen; op zieken zullen zij de handen leggen en zij zullen genezen worden”. Vergelijk de geschiedenis van de eerste kerk zoals die in Handelingen wordt beschreven.

Ook op Joh. 16 : 8—11 wijs ik. De Trooster zal de „wereld” overtuigen van zonde en van gerechtigheid en van oordeel. Daarmee is Hij begonnen door de prediking waarvan Lukas verhaalt in Handelingen 2. We hebben in Handelingen 2, gelezen in verband met het geheel van wat we in de evangeliën en in de brieven van de apostelen vinden, voor ons het grondpatroon van de kerk. Het grondpatroon van de polemiek en de apologie die de kerk te voeren heeft ook. En we zien één ding met grote duidelijkheid in dat grondpatroon. Dat is dit dat de kerk haar Heer en Heiland, Die leeft, manifesteert aan degenen die buiten zijn. Op grond daarvan trekken wij bij onze derde stelling deze conclusie: het is de roeping van de gemeente ook in haar polemiek en apologie haar Heer en Heiland te manifesteren aan degenen die buiten zijn.⁵⁾

(Wordt voortgezet)

J. Meester.

1) Toespraak, gehouden in de ledenvergadering van de Gereformeerde Persvereniging „Opbouw” op zaterdag 18 juni, 1960 te Utrecht, in het Gebouw voor Kunsten en Wetenschappen.

2) Amsterdam, Joh. Müller, 1848, bldz 195-196.

3) S. Greijdanus. Commentaar Bottenburg. Philippenzen, 230.

4) We verwijzen hier naar plaatsen als deze, die wel voor zichzelf spreken in dit verband: Efeze 3 : 14—12 en Efeze 4 : 17—24 en Philipp. 1 : 9—11; 1 : 27 tot 2 : 5.

5) De volgende stelling waarmee wij de volgende keer hopen verder te gaan, drukken we hier reeds af. Zij luidt: In onze kringen moet geconstateerd worden een verduistering van het zicht op dit grondpatroon van de nieuwtestamentische kerk, zulks in verband met de roeping der kerk om waarlijk kerk te zijn. Deze verduistering is o.m. gevolg van zekere onder ons gebruikelijke denkschema's met betrekking tot het leven der gemeente.

ook niet meer op met zijn gedachten en hij heeft niet meer de bedoeling om op te letten.

Ook de geestkracht — de openbaring van zijn geest — blijft achterwege bij de slapende. Geestige mensen en „fijne geesten”, verslagenen van geest en vurigen van geest zijn in zekere zin aan elkander gelijk geworden.

’k Vond het altijd zo’n zielig gezicht, als ik op de soldatenkamer ’s nachts een hele rij soldaten slapende zag. Wat lag die geestige grappenmaker nu stil en dof — wat zag die zwaartillende vader, die in de mobilisatie van vrouw en kinderen gescheiden was en nu niet tierde, er nu toch vredig uit — wat zweeg nu die vloeker met z’n felle opstandige geest, als ware hij nu nog een kind — wat lag die trotse jongen zielig met z’n mond... en wat was het stil in die zaal met zoveel mensen!

En toch... daar ging heel wat om in die slapende mensenkinderen, in hun zieleleven.

Wat er vroeger gebeurd was in hun kindsheid en in later leven — tot datgene wat gister nog voorviel — ja tot datgene, dat zij als toekomst hadden gevreesd of begeerd: dat alles „rustte” daar in die harten.

Ook kwam het vaak in de slaap in hun gedachten, zodat zij er mee „ bezig ” waren in hun dromen.

Ja, soms waren zij zeer hevig innerlijk ontroerd.

Er was in onze soldatenbarak ook een schipper, die op zee vele angsten had doorstaan. Hij was dan daarmee bezig in zijn droomleven en dat werd soms zo hevig, dat hij plotseling met handen en voeten begon te slaan en met ijselijke angstkreten de hele kamer wakker deed schrikken. Als de anderen hem dan ’s morgens daarmee plaagden, zeide hij: Jullie hebt niet onderhouden, wat ik meemaakte op zee.

Maar meestal komt het niet zover, dat het lichaam ook actief wordt. Soms heeft de dromende mens innerlijke angst om een gevaar, dat hij wil ontlopen en... hij gevoelt, dat hij machteloos is. De voeten willen niet voort... Er is een zekere „weet” van het feit, dat het lichaam stil neerligt. De dromende wil vluchten... en toch blijft hij op de plaats waar hij is.

Ook de geestkracht — de tegenwoordigheid van geest — wordt in menig droomgebeuren gemist.

De eeuwen door heeft men dit innerlijk bezig zijn in de droom — terwijl ’t lichaam rust en de geest niet actief is — gezien als een parallel met het „zieleleven” van de doden in het dodenrijk.

Meer dan een parallel zal het wel niet zijn.

Bij onze dromen is ’t verband met het lichaam nog zo nauw — en de geestkracht kan ieder ogenblik actief worden.

Er is ook een groot verschil: hier is het een levend mens, die slaapt en dan droomt — daar is het een ontslapene, die weet heeft van zijn verleden en heden en toekomst en die dat in zijn „zieleleven” behoudt.

Er is echter ook overeenkomst.

In beide gevallen is de mens afgewend van de wereld der levenden en in beide gevallen gaat er dan toch heel wat in hem om, in zijn „zieleleven”.

Ik wilde het punt van vergelijking beperken tot datgene, wat in de mens omgaat in het „zieleleven”, in het psychische.

En dan kunnen we zo zeggen: Gelijk een slapende „denkt” over z’n verleden in de droom — zo kan ook de ontslapene „denken” over z’n verleden, als hij in het dodenrijk verkeert. We kunnen daarbij wel aannemen, dat de laatste veel helderder en dieper en wezenlijker zijn verleden voor ogen ziet dan de dromende. Dromen zijn vaak — niet altijd — verwarde dooreenhaspeling van vroegere ervaringen en gedachten. Grote vermoedigheid of een overvolle maag bijv. storen de diepgang der dromen.

„De droom komt door veel bezigheid”, Pred. 5 : 2.

Een slapende „denkt” ook over het heden. De slapende moeder houdt de „weet” omtrent haar kindje vast. De kleine kan geen geluid geven of moeder hoort het. Zij slaapt en toch heeft zij „weet” van wat haar nu bijzonder aangaat.

Zo kan ook de ontslapene weet hebben van zijn „heden” om hem heen in het dodenrijk. Niet als een slapende, maar als een ontslapene.

Er zijn mensen geweest, die hier speculeerden en kwamen tot de leer van de „zieleslaap” der doden.

Maar dat is een mening, die op vele punten strijdt met wat de Schrift omtrent de doden zegt.

Trouwens — we zagen het boven — als hier op aarde een mens slaapt, dan „slaapt” zijn „zieleleven” dikwijls niet, maar is bezig met iets. Eerder zou men zeggen: zijn lichaam slaapt en zijn geest is buiten actie — maar het psychische „weet-hebben” en herinneren van vroegere levenservaring, het „bezig zijn met iets” komt telkens in dromen naar boven. En als dan het zieleleven der levenden hier bij echte slaap niet zelf slaapt — waarom zou men dan aannemen, dat het zieleleven der ontslapenen zou moeten slapen?

Waar de Heilige Schrift spreekt over de doden

PERSSCHOUW

HET ZIELELEVEN DER ONTSLAPENEN

Den martelaren in den hemel werd gezegd, dat zij nog een kleinen tijd rusten zouden.

Openbaringen 6 : 11.

Als men bij een slapende de oogleden voorzichtig opent, dan ziet men alleen het wit der ogen. De pupil heeft zich omhoog gedraaid. Dat omhoog draaien is te zien bij mensen, die zitten te „knikkebollen” en wanhopige pogingen doen om wakker te blijven. De oogpupil draait dan in de oogkas en is alzo beter afgesloten van het licht, dat anders nog door de oogleden heen schijnt.

Wie gaat slapen, keert zich zo met zijn gehele lichaams-actie van de buitenwereld af. Ook zijn gedachten en gevoelens, zijn wil en energie laten de buitenwereld los. De slapende schildwacht ziet de vijand niet meer naderen, maar hij let er

in het dodenrijk, daar stelt zij ze niet voor als slapende „zielen” — maar als ontslapen mensen, die rusten van dit aardse leven in het graf — en die de geest hebben gegeven — maar die nochtans weet hebben van vroeger en van nu en van de toekomst — voorzover hun dat als ontslapenen nu aangaat. Zij kunnen „bezig zijn” met dat alles.

De rijke man herinnerde zich nog van zijn broeders en hij was bezorgd voor hen. Er staat niet, dat hij met hen meeleefde en nu alles van hen wist hoe het ging — maar hij herinnerde zich van vroeger.

De dode weet niet meer van het lot zijner kinderen — maar als hij nog in het vlees is, dan heeft de vader rouw over zijn kinderen, zei de beproefde Job, die al zijn kinderen op één dag verloor. Job 14 : 21, 22.

In Jesaja 14 : 9—11 wordt de scheoolvaart van de koning van Babel in een spotlied geprofeeteerd.

Als de koning van Babel in het graf daalt, dan worden de schimmen, (de refaim, de slaperige schaduwachtige dodengestalten zonder vlees en been) wakker. Dan staan zij op van hun tronen. Eens waren zij ook koningen in 't land der levenden — nu is hun heerlijkheid vergaan. Misschien had de koning van Babel hen zelf naar de scheool gezonden en hun koninkrijk voor zich genomen.

En zie nu : daar komt hij zelf ook !

Ook van vlees en been beroofd.

Ook neergelegd in 't graf bij de wormen.

Ook een machteloze schim in het rijk der duisternis ! Dat gaat hun aan !

Daarvan worden de schimmen der koningen wakker en nu wordt hun doden-zielenleven vervuld van leedvermaak.

Er gaat in deze scheoolmensen, die ontsliepen en die nu slapen in het stof der aarde — toch nog heel wat om in hun doden-zielenleven, dat parallel is met ons psychische leven.

Zij zingen hem toe :

„Ook gij zijt van kracht beroofd als wij — aan ons gelijk geworden !”

Als wij nu vasthouden aan het woord ontslapen, dat aanduidt, hoe de doden voor dit aardse leven het oog hebben gesloten, en dat zij een rust-periode zijn ingegaan als mensen, dan verstaan wij dit tafereel van de slapende koningen, van de schimmen, die slaperig neerzitten op hun tronen.

Ook voor de doden, die in de Here stierven, geeft de Heilige Schrift geen enkel gegeven, waaruit de voorstelling zou blijken, dat zij in een toestand van grote menselijke activiteit zouden verkeren.

Wel wordt daarentegen menigmaal gesproken van rust en slapen.

Johannes hoorde op Patmos een stem uit de hemel : Schrijf : zalig zijn de doden, die in de Here sterven, van nu aan. Ja, zegt de Geest, opdat zij rusten mogen van hun arbeid, Openb. 14 : 13. En aan de zielen der martelaars, die ongeduldig roepen om Gods rechtvaardige wraak — hun bloed is vergoten op de aarde door de goddelozen — wordt gezegd, dat zij nog een poosje rusten zouden, Openb. 6 : 11.

In Jesaja 57 : 2 wordt van de rechtvaardigen gezegd : zij zullen rusten op hun slaapsteden. En tot Daniël wordt gezegd : Maar gij, ga heen tot het einde, want gij zult rusten en zult opstaan in uw lot, in het einde der dagen, Dan. 12 : 13.

In al deze teksten kan gelezen worden van de rust ten opzichte van dit aardse menselijke leven. En deze betekenis kent ieder uit de ervaring. De doden sluiten de ogen en leven hier niet meer mee.

Maar ook alle voorstellingen van het hierna-maals in de Schrift ademen een sfeer van rust.

Ik ken maar één uitzondering — de rijke zoon van Abraham, die het goede gehad had in deze wereld en zich niet bekommerd had om zijn arme broeder, omdat hij een eigengerechtigte zoon Abrahams was. Hij was in de pijn, in smarten.

Maar ook de heidense koningen in Jesaja 14 worden slaperig-zijnde voorgesteld.

Maar bij al deze gegevens der Schrift is niet te denken aan ziele-slaap, aan een absolute onvoeligheid en onwetendheid in het „psychische” (in de parallel van het zieleleven hier). Er is een herinnering aan de broeders thuis.

Er is een dromend droevig weten van vroegere macht en heerlijkheid bij de Koningen. Er is herinnerend kennen van de grote vorst van Babel. Er is leedvermaak, als hij ook „refaim” wordt.

Er is bij Lazarus vrede in de schoot van Abraham. Er is bij hem weet van vroegere ellende. En nu weet hij van de zalige vertroosting. Deze Israëliet, die God vreesde in zijn armoe, is voor eeuwig één met Gods volk. Zijn strijd is voorbij.

De onrustige zielen in Openbaring 6 worden bekleed met lange witte klederen en hun wordt gezegd dat zij nog een poosje rustig moeten blijven tot hun broeders op aarde, die door God verwaardigd worden tot het martelaarschap, ook aangekomen zijn.

Die martelaren in de hemel horen dat en zij gevoelen de bekleding en zij worden rustiger, wetende van broeders op aarde, die ook zullen gedood worden om het getuigenis van Jezus. Dat zal hen rustig maken, die gedachte aan de strij-

dende kerk. Zo kunnen zij nog een tijd rusten. En dat alles — al die menselijke bewegingen van het zieleleven, die we daar in het rijk der doden — zowel in de duisternis als in 't licht des hemels — opmerken, dat alles getuigt tegen de voorstellingen, dat het „zieleleven” der doden zou slapen.

Integendeel, zoals we tijd zagen doorgaan en een plaats van de scheool moeten aannemen, zoals we het bestaan en de vorm van de doden parallel zagen met ons leven hier, zo moeten we ook het psychische leven, dat we hier hebben, evenwijdig zien met een „zieleleven” van de doden.

Als de kerk aller eeuwen heeft beleden een „onsterfelijke ziel”, dan heeft zij dit beleden : dat ons zieleleven met Christus hier op aarde niet wordt afgebroken bij de dood. Zij heeft daarmee veroordeeld de voorstelling, dat de dode nergens meer weet van heeft. — De kerk heeft daarmee de Schrift geloofd, dat er een zieleleven bij de ontslapenen is — ook bij de ontslapenen.

Maar doordat de term „onsterfelijke ziel”, die de Schrift nergens gebruikt, van de Griekse filosofie is overgenomen, is meteen de voorstelling der Griekse filosofen in het Christelijk denken ingeslopen, dat n.l. dat zieleleven een „stuk geestsubstantie” is en dat dit alleen van de mens overblijft.

De Schrift leert ons, dat niet een „geest” of „ziel” van mij in het dodenrijk komt, maar dat ik-zelf met m'n bestaan en vorm en gedachtenwereld, dus ook met mijn zieleleven daar kom.

En voor een Christen is dit het voornaamste, dat de heerlijke gemeenschap van ons gedachtenleven en gemoedsleven met Christus door het geloof daar in de rust mag voortgezet worden.

Bij de Here Jezus Christus te zijn en daar Zijn heerlijkheid te mogen zien — al is het dan maar als ontslapene, in het graf rustende, en in krachteloze schaduw bestaande mens — dat is verreweg het beste.

Maar zo — denkende in Schriftuurlijke voorstellingen — verstaan wij ook hoe de kerk uitziet naar de opstanding des vleses.

De Griekse voorstelling, dat de „geest” of de „ziel”, die dan eigenlijk in de hemel thuis is van nature, weer met „stof” wordt bekleed, is niet Schriftuurlijk. Hoe kan zo'n zalige ziel toch eigenlijk ook weer verlangen naar die „kerker” van stof ! Zo is het te verstaan, dat de kerk veelszins tevreden was met de zalige ziel en niet meer hoopvol uitzag naar de opstanding des vleses. Maar in de gedachtegang der Heilige Schrift is deze hoop, dat de laatste vijand, de dood, wordt teniet gedaan en dat de doden zullen opstaan, een reden tot smeking : Kom, Here Jezus.

Daarom zullen de ontslapene vromen nu in hun krachteloos bestaan zonder lichaam in grote liefde hun Heer aanschouwen, die wel vlees en been heeft in de hemel en Die wel kracht heeft, om op aarde te werken. Zijn heilig lichaam is hun een pand van hun eigen zalige opstanding. De „opstanding des vleses” — dat geloofsartikel, dat wij vaak zo gedachtenloos in de kerk horen voorlezen — dat is daar in concreet verband te zien aan Hem, aan óns vlees in de hemel.

Ja — dát kan zelfs mensen in schimmig bestaan rustig maken, zodat zij, wetende van hun ontslapen-zijn, toch vrede hebben in hun zieleleven. Ja, dan kunnen zelfs de martelaren, wier zaken nog door God met de vijanden der kerk moeten verreffend worden (Openb. 18 : 20 en 24, 19 : 2) weer rustig blijven, totdat het Gods tijd is. Zo kunnen zij met hun zieleleven, dat is met hun gedachtenleven en wilsleven en gemoedsleven, nog een kleine tijd rusten in hope.

Dit is het laatste stuk, dat Janse in „Op den Uitkijk” over de toestand der doden na hun sterven schreef.

We kunnen wat hij leerde zo samenvatten. (Deze samenvatting werd reeds in het vorige nummer afgedrukt, met een paar fouten en terwijl bij vergissing het hierboven afgedrukte laatste artikel was weggelaten) :

1. De mens die sterft geeft de geest. Deze gaat naar God die hem aan die mens gaf. Ook wordt de stervende mens „ontkleed”, d.i. het lichaam wordt hem afgenomen. Hij keert weer tot het stof, waaruit hij genomen is ; hij daalt neer in het graf.

2. De mens die sterft gaat naar het dodenrijk. Het dodenrijk (de scheool of hades) wordt in de Schrift aangeduid als een ruimtelijk bepaalde plaats, ergens in de kosmos. In het dodenrijk is dus ook een bepaalde ruimteaanschouwing. Die is evenwel niet met onze ruimteaanschouwing in kosmisch ruimteverband te brengen.

3. De mensen, die „in de Here” sterven, komen in Abrahams schoot, in de plaats der rust. Zij zijn daar in hope op de zalige opstanding, bij de Here. Zij zien daar de Here Jezus, die daar met zijn verheerlijkt lichaam is.

4. De doden in het dodenrijk hebben een niet-lichamelijke bestaanswijze, die een eigen „vorm” heeft. Zij hebben hun eigen gedaante. Zij spreken, horen, denken, voelen. De wereld van de doden is voor ons hier en nu niet grijpbaar, niet tastbaar, niet zichtbaar.

5. De gemeenschap met Christus, waarin de gelovigen hier met Christus leefden, speciaal die welke door het geloof in hun gedachten- en gemoedsleven met Christus wordt geoefend, wordt ook in de rust voortgezet.

Sectarische verblinding

Sectarisme is een dodelijk gevaar voor de kerk en het leven des geloofs. Het is een afschuwelijke caricatuur van de ware kerkelijkheid.

Sectarisme — dat betekent het niet luisteren naar de ganse Schrift ; het zich vastbijten in een of meer halve waarheden ; het rationalistisch opereren met enkele kwasi-schriftuurlijke gegevens ; het perfectionistisch waarden van het leven der medestanders ; het minachtend of meewarig neerzien op anderen ; het fanatiek en daarom onbarmhartig veroordelen en vervolgen van wie buiten zijn.

In het Friesch Dagblad gaf in „Sneinspetear” (Zondagspraak) daarvan een duidelijk beeld in een verhaal over een gesprek dat de schrijver ervan had met een paar Jehova's getuigen. Hier volgt het :

Wat lijkt het eenvoudig en wat is het in wezen toch moeilijk, dacht ik toen ik het gesprek met twee Jehova's getuigen had, waarover ik vorige week vertelde. Ze vertelden mij, dat zij de bijbel aanvaardden als het woord van Jehovah en niets daarboven of daarbij. En zij waren gaarne bereid mij daarvan het overtuigend bewijs te leveren.

Ik geloof dat ze meenden wat zij zeiden. Ze hadden ieder een bijbel meegenomen die veel gebruikt was en aangeschrapte teksten bevatte. Maar de meeste teksten die ze aanhaalden kenden ze van buiten. Het was duidelijk dat zij daarin onderricht ontvangen en er veel van opgestoken hadden.

Maar wie de bijbel leest, moet vóór alles kunnen luisteren. Luisteren met het hart, omdat God spreekt, de Heilige. Helaas wordt dat dikwijls vergeten — ook door ons. Zodra wij enkel met ons verstand lezen, vallen wij God onophoudelijk in de rede en horen in zijn Woord alleen maar wat wij eerder hebben bedacht of geleerd, of graag willen horen.

Toen ik die twee J.G. hoorde, was het net alsof een advocaat mij wilde onderrichten uit een wetboek, waarover hij zelf maar één commentaar heeft gelezen en dan een heel slecht ! Hier was geen sprake geweest van luisteren, alleen maar van spreken ; niet van uitlegkunde, maar van inlegkunde ; hier kwam niet de Heilige Geest (trouwens toch maar een kracht volgens hen) met de blijde boodschap, maar de mens was aan het woord om de medemens te begoochelen. De mens die deze beide, tamelijk naïeve, J.G. eerst onder zijn begoocheling had gebracht. En hoe !

Als wij alles menen te weten van Gods Woord — en deze J.G. meenden dat — staan wij bloot aan allerlei verzoeken. Dan is het luisteren spoedig helemaal vergeten. Dan zullen wij wel zorgen gelijk te krijgen en anderen van ons gelijk te overtuigen. Ik heb daar nu een extreem voorbeeld van meegemaakt.

Slechts één voorbeeld uit velen wil ik noemen. Langs een omweg had ik hen gebracht bij de drieëenheid. Maar daar geloofde ik toch niet in ? Dat was onlogisch en het spreken van Jehova mag men nooit onlogisch noemen. Of ik het schriftbewijs dan maar wou leveren... en zij bladerden al om 1 Johs. 5 : 7 en 8 te vinden en mij te verslaan. Maar ik vroeg hen naar Joh. 1 : 1... en het Woord was God. O, werd mij toegevoegd, maar Jezus was wel een god, zoals de duivel ook de god van deze wereld is.

Toen ik opmerkte dat zij hier dus volkomen willekeurig het woordje „een” invoegden, terwijl zij eerst hadden gezegd dat Gods getuigenis volmaakt was, bleken zij mijn bezwaar eenvoudig niet te kunnen begrijpen. Hun opvatting liet geen andere interpretatie toe en daarom moest dat volmaakte getuigenis verworden en vervalst worden. Zelfs toen ik aanbod op staande voet acht bijbelvertalingen over te leggen waarin dat woordje niet voorkomt, omdat het dus in de grondtekst niet staat, zei hun dat niets.

Zo was het telkens weer — en nu overdrijf ik niet. Hun bijbelkennis strekte zich uit tot een beperkt aantal teksten en die vulden zij met een wonderlijke, dwaze en speculatieve inhoud, welke het hart uit het evangelie wegsneed.

Ergens las ik, dat de J.G. in feite slechts 70 % van de bijbel gebruiken voor hun leer. En elders : „Zelden kwam ik bij een sekte zulke dwaze, domme en ergerlijke verdraaiing van de Schrift tegen als bij deze getuigen”. Ik ben, na alles wat ik van hen gehoord en gelezen heb, geneigd deze oordelen te onderschrijven.

Maar wat mij vooral trof was de welhaast tastbare voldoening die zij vonden in dit voor hen zo beschamelde gesprek. Ik proefde daarin een zeker verlangen naar het lijden, een geestelijk masochisme en roeping voor het martelaarschap. Hun fanatisme en sluwheid wekten in mij een grote weerzin op, maar sterker nog werd mijn medelijden met hen vanwege de horigheid waarin zij zichzelf hebben gebracht en waarin een onchristelijk systeem hen gevangen houdt.

Indertijd heb ik een uitgebreide studie gemaakt van het nationaal-socialisme, zijn wórtels, zijn voedingsbodem, zijn heilsleer, taktiek en methode. Onwillekeurig trok ik zekere vergelijkingen, maar verwierv die als absurd omdat immers de J.G. fel anti-nazi waren en daarvoor geleden hebben. Maar ik kan er niet onderuit. Hoe meer ik mij in deze sekte verdiepte, hoe duidelijker de overeenstemming met het nationaal-socialis-

me werd. Ik ben tot de overtuiging gekomen dat dit totalitaire systeem een demonische macht is, dat zijn slachtoffers onverbiddeijk in slavernij voert. Niet voor niets schreef één hunner een boek onder de titel: „Dertig jaar in de greep van Jehova's getuigen”.

Maar deze sekte kan alleen tot heerschappij komen, als wij eerst het luisteren naar de Schrift verleerd hebben.

En men vergete het vooral niet: het enige onoverwinnelijke bolwerk tegen allerlei secularisme is een levende kerk, die waarlijk het Evangelie verkondigt en waarin „de liefde woont”

C. V.

VAN HIER EN GINDS

Stervend Hervormd Amsterdam

In „Hervormd Nederland” schreef Ds H. A. Visser:

„Telkens krijg je, als volbloed Amsterdammers sprekend over de kerk, de vraag te horen: „hoe komt het toch, dat de kerk er bij jullie zo akelig aan toe is?”

En dan ga je proberen de dingen te ontdekken, die de oorzaak waren, dat er

in 1930 nog 2254 kinderen gedoopt werden, en in 1956: 755; in 1911 nog 500 huwelijken werden bevestigd en in 1956: 364; in 1911 nog 1276 mensen belijdenis deden en in 1956: 635.

Dat er van de 191.000 leden der Hervormde Kerk in juli 1957: 4500 mensen ter kerke kwamen en in oktober van datzelfde jaar 9000.

Dat ca. 1880 nog de helft van de Amsterdamse bevolking tot de „nieuwe kerk op de Dam” behoorde en het in die tijd nog voor „ordelijk, welstandig en fatsoenlijk” gold, om lid van het „Hervormd Kerkgenootschap” te zijn en dat in 1957 het orgaan van het Humanistisch Verbond schreef: „Er is gelukkig iets ten goede veranderd: het wordt hoe langer hoe minder een „schande” onkerkelijk, ongodsdienschtig te zijn”.

Dat een gemeente, die rond de eeuwwisseling de helft van het totale aantal inwoners der stad omvatte, nu nog maar 1/5 gedeelte van de bevolking tot haar leden telt.

Tot de leden der Hervormde Kerk rekent men in Amsterdam ook de niet gedoopte kinderen van de talloze doopleden die in feite reeds met de kerk braken.

Men bedenke: acht en dertig predikanten heeft de Herv. Kerk van Amsterdam! Maar op een zondag in juli komen zegge en schrijve 4500 leden in de kerk.

En toch leeft men nog steeds in de waan dat de Hervormde Kerk de nationale kerk van Nederland is, de Christus-belijdende volkskerk!

Wat zou van haar overblijven als ze niet nog steeds grote bezittingen had en een enorme steunontvang van de Staat?

Wereldraad voor toelating Rood China tot VN

Negen en tachtig van de negentig kerkleiders van het centrale comité van de Wereldraad van Kerken hebben zich uitgesproken voor toelating van communistisch China tot de Verenigde Naties. Alleen de Grieks-Orthodoxe prof. Florovsky was tegen. „Ik ben terzake niet tot oordelen bevoegd”, zei hij.

De Amerikaan dr Nolde, Lutheraan, voorzitter van de commissie voor internationale aangelegenheden van de raad, noemde het irrealistisch rood China niet te betrekken bij kwesties als ontwapening en stopzetting van de A-proeven. Dr Nolde, die zich al eerder ongerust betoond had over de wereldsituatie, noemde het gevaarlijk een macht als communistisch China van de rest van de wereld geïsoleerd te houden.

Het besluit om te pleiten voor toelating werd genomen in St. Andrews (Schotland). De vergadering werd o.a. bijgewoond door de Nederlander dr H. Berkhof, rector van het hervormd seminarie te Driebergen, die eveneens voorstemde.

Een delegatie van de Wereldraad, waarbij de Nederlandse secretaris-generaal dr W. A. Visser 't Hooft, zal van 7 tot 14 december in Johannesburg besprekingen voeren met vertegenwoordigers van de Zuidafrikaanse kerken.

Het centraal comité heeft de afgelopen tien dagen in St. Andrews vergaderd. Circa 2.000 afgevaardigden, van wie 200 uit Azië, Afrika, het Nabije en het Verre Oosten en Amerika namen aan de besprekingen deel.

Dr Visser 't Hooft verklaarde op een persconferentie na de slotzitting dat de bijeenkomst „een van de meest produktieve” uit de geschiedenis van de Wereldraad van Kerken is geweest.

De besprekingen met de rooms-katholieke waarnemers die de vergaderingen in St. Andrews hebben bijgewoond waren „bijzonder gespannen”, aldus dr Visser 't Hooft.

Almeer verweekt de Wereldraad van kerken zich in de politieke problemen. Maar het Evangelie der zaligheid wordt door haar niet verdedigd en gepredikt.

INGEZONDEN

Het Bestuur van de Vereniging tot het verlenen van materiële steun aan de Geref. Kerken van Oost-Sumba (p/a Ds Tanahomba) verzoekt ons opname van het volgende:

SUMBA

Onderstaand volgt een opgave van de per 30 sept. 1960 door onze Vereniging ontvangen gelden (ter vergelijking tussen haakjes de stand per 9 mei j.l.):

van 56 kerken ontvangen	f 5340,28	(f 4109,04 van 48 kerken)
aan giften van kerkleden	f 2077,62	(f 1772,87)
aan contributies van onze leden	f 4717,30	(f 2936,40)
Totaal	f12135,20	(f 8818,31)

Meerdere bedragen zijn reeds door ons naar Sumba overgemaakt en een serie postpakketten verzonden met geneesmiddelen, levensmiddelen, textiel en gebruiksvoorwerpen.

Met de Sumbanese Kerken zijn wij zeer dankbaar voor de ontvangen bedragen, doch daar deze kerken van Zwolle nog steeds geen steun ontvangen, blijft onze actie nog altijd hard nodig. Wij doen daarom een beroep op al onze kerken in Nederland en op de broeders en zusters persoonlijk: Blijft onze arbeid gedenken. Met Uw gebed doch ook met Uw geld.

Giftten worden gaarne gewacht op postrekening No 216.656 Rotterdam van onze Vereniging.

Dr C. M. E. van Schelven, Voorz.
G. J. Itjeshorst, Laan van N.O. Indië 195,
's-Gravenhage, Secr.
W. J. Sies, Penningm.

KORT VERSLAG

van de vergadering van de Curatoren der Theologische Hogeschool te Kampen, in het gebouw dier School op maandag 17 Oktober 1960.

Art. 1. Alle Curatoren zijn aanwezig. Van de Hoogleraren is alleen Prof. H. J. Schilder afwezig. De reden hiervan werd aan de vergadering bekend gemaakt.

Art. 2. Na behoorlijke opening der vergadering, wenste de President Ds J. van Bruggen geluk, daar hij heeft mogen gedenken, dat de Heere hem 25 jaren als Dienaar des Woords heeft willen doen voortwerken. Ook deelde hij mede, dat aan Ds I de Wolff te Enschede een schriftelijke gelukwens is gezonden bij de viering van zijn 25-jarig jubileum als Predikant te Enschede en dat Curatoren zijn vertegenwoordigd geweest bij het afscheid van de President als Predikant van Groningen. Voorts sprak hij een woord van hartelijke deelneming tot Ds J. Hettinga wegens het overlijden van een zoon van hem.

Art. 3. De notulen van de vergadering van 20 juni j.l. werden na lezing vastgesteld.

Art. 4. Bij de ingekomen stukken waren enige ondertrouwberichten, welke reeds beantwoord waren.

— een dankbetuiging van de organisator der leeskamer voor verleende subsidie (Zie Kort Verslag 20.6.1960 art. 4, i);

— het accountantsrapport over het jaar 1959. De Curatoren Ds J. Hettinga en Ds W. Vreugdenhil zullen dit eerst samen bezien en daarvan rapport geven op de volgende vergadering.

— mededeling van de Deputaten-Financiële dat br A. Haitsma te Harlingen in plaats van de afgetreden br C. Lettinga in hun college heeft zitting genomen.

— mededeling van de Senaat van F.Q.I. dat j.l. december a.s. voor de studenten een zedingsdag hoopt te organiseren. Hij verzoekt daarbij een vertegenwoordiging der Curatoren te mogen ontvangen. Zo enigszins mogelijk zal aan dit verzoek voldaan worden.

— overlijdensbericht van br J. J. Hettinga.

— mededeling van het Dames Comité „Bibliotheekfonds” dat aan de Bibliothecaris f 18.000.— is overgemaakt.

Art. 5. a) De Senaat der Hoogleraren verzoekt aan de Curatoren de z.g.n. kindertoelage bij de tractementen der Hoogleraren te willen bezien. Deze zaak zal in de middag met Deputaten Financiële worden opgenomen.

b) Ds J. van Bruggen vroeg Curatoren aan de e.k. Generale Synode te willen verzoeken, uit art. 4 van het Reglement voor de Hogeschool te schrappen de bepaling: „De Hoogleraren der Hogeschool wonen de vergadering bij met adviserende stem”. Besloten werd dit verzoek bij de e.k. Generale Synode in te zenden.

Art. 6. Middagpauze.

Art. 7. a) Vergadering met de deputaten-financiële. De notulen van 7 december 1959 werden na lezing vastgesteld. Bij informatie bleek, dat verschillende besluiten van Curatoren welke financiële consequenties meebrachten, bij deputaten financiële geen bezwaar hadden ontmoet en reeds uitgevoerd waren of nog

verder uitgevoerd zullen worden.

b) Deputaten-financiële adviseerden in twee gevallen aan de pensioenuitkeringen geen huurcompensatie toe te voegen, aangezien deze compensatie reeds in de uitkeringen ingevolge de A.O.W. is opgenomen. Na uitvoerige bespreking werd in verband met de plaats gehad hebbende huurverhoging besloten op alle weduwenpensioenen een verhoging van 2 1/2 % te verlenen met ingang van 1 april 1960.

c) Nadat de Hoogleraren uit eigen initiatief de vergadering hebben verlaten, wordt de in dit „Kort Verslag” sub 5a vermelde zaak in behandeling genomen. Tot een besluit komt het nog niet. De deputaten-financiële zullen deze zaak die vele aspecten heeft nog nader bezien en op de volgende vergadering hierover advies geven.

d) Het rapport van de Curatoren H. Veltman en W. Vreugdenhil inzake het salaris van de pedel (zie Kort Verslag 20 juni 1960 sub art. 5) werd in bespreking genomen. Een voorlopig besluit zal eerst nog door deputaten-financiële worden bezien.

Art. 8. De bij de rondvraag naar voren gebrachte, nog niet besproken zaken werden tot de volgende vergadering aangehouden.

Voor de curatoren,
J. van Bruggen,
Assessor.

KERKNIEUWS

Bedankt voor Rijnsburg: O. Mooiweer te Zalk en Veecaten.

Stichting Geref. Kinderbescherming. Zaterdagmiddag werd in de Zuidsingelkerk te Amersfoort een vergadering gehouden, uitgaande van de Stichting Geref. Kinderbescherming.

De samenkomst die onder leiding stond van de voorzitter van genoemde Stichting prof. C. Veenhof van Kampen werd voor het merendeel bijgewoond door diakenen, die uit alle delen van het land naar Amersfoort waren getogen.

Met grote eenparigheid werd, na een gehouden rede door prof. Veenhof, besloten om te komen tot oprichting van een eigen tehuis, waarin onder deskundige leiding een aantal kinderen kan worden opgenomen en verzorgd.

De bouw van een dergelijke inrichting zal f 400.000.— kosten. Voor dit doel is reeds een bedrag aanwezig van f 100.000.—, zodat nog f 300.000.— opgebracht zal moeten worden.

Dit moeilijke maar toch ook prachtige werk is de steun, in gebed en offer, waard van heel ons gereformeerde kerkvolk.

Exemplaren van deze rede, die in druk is verschenen, en ook ander materiaal, kan bij de Stichting worden aangevraagd. Alle kerkeraden krijgen één of meerdere exemplaren toegezonden.

Het adres van de Stichting Geref. Kinderbescherming is: C. van Maasdijkstraat 17 te Utrecht, tel. 030-42389. Het giro-nummer is 52325 t.n.v. Penningm. Stichting Geref. Kinderbescherming, Utrecht.

Kempton Park (Zuid-Afrika). Na bevestigd te zijn door Dr C. v. d. Waal van Pretoria deed Ds W. Boessenkool zijn intrede in de Geref. Kerk van Kempton-Park met een preek over Ps. 122. Het adres van Ds Boessenkool is Huggettstr. 8, Kempton Park (Tvl), Zuid-Afrika.

Adressen. Eindhoven, contact-adres voor militairen is P. K. Slump, Heezerweg 173, Eindhoven, tel. 04900-11470; voor Roosendaal is dat adres: J. Quartel, Telefoonstr. 7, Roosendaal; IJsselmonde, adres diakonie is: J. Kooiman, Kerke-dijk 88, Rotterdam-26; Breda, adres kerk: A. Vegter, Rozenlaan 11, Breda; 's-Hertogenbosch, contact-adres militairen: H. Th. Bout, Silanenstraat 11, 's-Hertogenbosch; Bussum, adres kerk: A. F. Don, Vosmaerlaan 8, Bussum, telef. 18450.

Amsterdam-Centrum. Met ingang van zondag 30 oktober a.s. zullen geen kerkdiensten meer worden gehouden in de Chr. Techn. School „Patrimonium”, Wibautstraat 125.

In plaats daarvan zullen vanaf genoemde datum de diensten plaats vinden in de Aula van de Chr. H.B.S., Nobelweg 6, Amsterdam-Oost. Aanvangsuren 10 uur v.m. en 5.15 uur n.m.

De diensten in de Maranathakapel, de Wittenkade 59, blijven onveranderd.

Het contact-adres voor de schippers luidt voortaan: H. v. d. Jagt, Gerard Schaepestraat 2-II, Amsterdam-West.

Drukkerij Steenberg

ZEIST - TELEFOON 03404 - 2452

Periodieken

Boekwerken

Handelsdrukkerij